BasNûçe
HERDEM RASTÎ
ISSN 2148-5305
Rojname ya heftane ya nûçeyî - 2.5 TL
Hejmar: 83 21 - 27 Kanûn 2015 basnews.com

Keda afirînerên muzîka kurd tomar bû
R14

DAIŞ'ê barûda dawî jî sotand

Pêla êrîşan a bi navê 'Kurahî' ku tê gotin di encama amadekariyên dûvûdirêj de ji alî Ebûbekir Bexdadî ve hate birêvebirin 4 rojan dom kir. Di encama van êrîşên ku li hemû eniyên Kerkûk û Mûsilê, bi sedan xwekuj û bi dehan maşînên bombebarkirî pêk hat de DAİŞ'ê ji 200'î zêdetir wendahî da, derbeke mezin xwar û paşve reviya.

R02-3

Li gor fermandarên Peşmerge, DAİŞ'ê piştî vê şikestinê qabîliyeta xwe ya êrişên giran wendakir û êdî tenê dikare hewla êrişên xwekujiyê bike. Li bereyên derdora Musilê de Peşmerge ji sengerên xwe jî derketin û çendîn gund û xakeke fireh jî girtin bin kontrolê. DAİŞ'ê dixwest tola Şengalê bistîne û hewlên operasyoneke bi ser Musilê de pûç bike.

Banga vegera diyalogê

Li pevçûnên navçeyên Amedê Sûr û Farqîn, yên Şernexê Kerboran, Cizîr, Silopî û Nisêbînê agahiyên kuştinên sivîlan û zêdebûna koçkirina şêniyên van taxan belav dibin. Raya giştî li aliyan banga vegera muzakereyan dike. Li gel vê rayedarên dewletê û yên PKK'ê jî ji helwesta xwe nayên xwarê.

R04-5

Ezdî Cejna Şêx Adî pîroz dikin

Ezdiyên cîhanê di meha Kanûnê de Cejna Êzid bi navêkî din Cejna Şêx Adî pîroz dikin. Cejna Êzîd an Eyda Êzîdê Sor, yek ji cejnên herî girîng yên ezdiya ye. Beriya cejnê êzdî ji bo bîranîna Siltan Êzîd, yanê Şêx Adî û Melekê Tawûs sê rojan rojî digrin. Rojî di roja duşemê despêdike û heta roja pêncşemê berdewam dike. Gelek ji ezdiyan jî berî du hefte pêşiya rojîya Êzîdê Sor rojîya Nûr Şêşemis digrin, piştî hefteyek sê roj bi navê "Xudanê malê" rojî digrin. Li gor salnameyên gregorî û julianî her sal rojên Cejna Êzîd tdiguhure.

Pîrozbahiyên herdu salên dawîn bi xemginiya komkujiya Şengalê derasdibe.

Doç. Dr. Vahap Çoşkun: R08-9
Divê alî vegerin muzakereyê

R12
Baxên Hewselê jî di xeterê de ne

ENKS: R13
PYD'ê Ala Kurdistanê qedexe kir

Operasyona Kûrahiyê jî têkçû

Mustafa Turan

DAIŞ'ê li eniyên Kerkûk û Mûsilê, di encama êrîşa xwe ya dawî ya li dij hêzên kurd de bi sedan wendahî da. Di van êrîşên di encama amadekariyên dûvûdrêj de û bi navê 'Kûrahî' hate destpêkirin û 4 roj dom kir de hate ragihandin ku DAIŞ'ê ji 200'î zêdetir wendahî daye. Di en-cama van êrîşan de Generalê Pêşmerge Mexdîd Xerkî û 7 Pêşmergeyan jiyana xwe ji dest dan.

Pêla êrîşan a bi navê 'Kûrahî' ku tê gotin di encama amadekariyên dûvûdirêj de ji alî Ebûbekir Bexdadî ve hate birêvebirin 4 rojan dom kir. Di encama van êrîşên ku li hemû eniyên Kerkûk û Mûsilê, bi sedan xwekuj û bi dehan maşînên bombebarkirî pêk hat de DAIŞ'ê ji 200'î zêdetir wendahî da, derbeke mezin xwar û paşve reviya.

Fermandarên Peşmerge dibêjin, DAİŞ'ê piştî vê şikestinê qabîliyeta xwe ya êrişên giran wen-dakir û êdî tenê dikare hewla êrişên xwekujî xwe parastinê bike. Li bereyên derdora Musilê de Peşmerge çendîn gund û xakeke fireh jî girtin bin kontrolê. DAİŞ'ê dixwest tola Şengalê bistîne û hewlên operasyoneke bi ser Musilê de pûç bike.

Piştî van geşedanan, hefteya çûyî, Wezîrê Bergiriyê yê DYA Ashton Carter hate Hewlêrê û bi Serokê RHK'ê Mesûd Barzanî re civiya. Tê gotin ku bi Carter re babetên operasyona Mûsilê ya payîndar û vekirina korîdora Rojava hatine nîqaşkirin.

Carter: Divê pêwendiya DYA û RHK'ê rêktir bibe

Piştî ku Serokê DYA Barack Obama ragihand ku ew ê Wezîrê Parastinê Ashton Carter bişîne gera Rojhalata Navîn, Carter piştî serdana Baregeha Hewayî ya Încirlîkê û Bexdayê, li Hewlêrê bi serbazên payebilind ên DYA yên li Kurdistan û Iraqê re serdana Serokê Rêveberiya Herêma Kurdistanê(RHK) Mesûd Barzanî kir. Jêderên herêmê ragihandin ku di serdanê de hemahengi-ya navbera Hêzên Pêşmerge, Hêzên Asmanî yên Hevpeymaniya Navneteweyî û Artêşa Iraqê ku ji bo operasyona rizgarkirina Mûsilê pêwîst e û babetên din ên di derbarê ewlehiya herêmê de hatine gotûbêjkirin. Carter, ji ber şiyana serkeftinên şer pesnê Pêşmerge da û ji bo Pêşmer-geyên ku di şer de jiyana xwe ji dest dane sersaxî ji Barzanî xwest. Carter diyar kir ku daxwaza wan ew e ku pêwendiyên navbera DYA û RHK geştir û xurttir bibin û bandora xwe li ser hemahengiya navbera Hêzên Pêşmerge û Artêşa DYA'yê jî bike.

Serokê RHK'ê Mesûd Barzanî jî di axaftina xwe ya ku bi spaskirina DYA ya ji ber piştgirîdayîna Pêşmerge destpê kir de anî ziman ku DAIŞ ji bo hemû dinyayê hêmana sereke ya gefê ye û da zanîn ku ew dixwazin li gel her kesên ku dixwazin li dij DAIŞ'ê têbikoşin hevkariyê bikin. Barzani li ser xalên ku di navbera Bexda û Hewlêrê de cihê nîqaşêne jî rawestiya û diyar kir ku li gel şer û ji alî Bexdayê ve neşandina para budceyê jî RHK bi awayekî serkeftî hatiye birêvebirin. Bar-zani got: "Kurd tekoşîna dozeke mafdar dimeşînin û ji bo di vê doza mafdar de serkeftî bibin her fedakariyê dikin."

DAIŞ'ê êrîşa dawî pêk anî

DAIŞ'ê, çarşema çûyî ji Başika, li dij eniyên Pêşmerge êrîşeke mezin û berfirek ku diyar e ji mêj ve amadekariyên wê kirî ye pêk anî. Ev êrîşên ku di maweya dû rojan de bi nêzîkî 20 maşînên bombebarkirî û 40 endamên xwekuj pêk hatin de rastî dîwarê hosteşeriya Pêşmerge hat. Di vê pêla êrîşên berfireh ku li herêmên wek; Naweran, Xazir, Başıka, Keske û Çiyayê Zerdek ên bi ser Mûsil û li gellek deverên Kerkûk û Mexmûrê pêk hatin de hate ragihandin ku DAIŞ'ê der-beke mezin xwariye.

Di encama van êrîşên ku bi şewitandina gellek çalên neftê, hewl da ku qadê di bin dûmanê de bihêle û rêya êrîşên asmanî asteng bike de DAIŞ'ê li dû xwe gellek meyt hişt û paşve reviya. Di van êrîşên ku kampa yekîneya tirk a li nêzîk Başika jî bû armanc de hate ragihandin ku 4 leşke-rên tirk birîndar bûne, 2 endamên Heşdî Wetanî jî jiyana xwe ji dest dane.

Yekem êrîşa vê pêlê di 16'ê Kanûnê li Başika, Neweran, Til Eswed, Xazir û Çiyayê Zerdik pêk hat û di van êrîşan de DAIŞ'ê 70 wendahî da. Hate ragihandin ku frokeyên Hêzên Hevpeyman jî di heman rojê de 25 êrîşên asmanî pêk anîne. Encûmena Asayîşa RHK'ê, di daxuyaniya xwe de van êrîşan wek; 'Êrîşên herî mezin ên mehên dawî' destnîşankir û ragihand ku di van êrîşan de 70 DAIŞ'î hatine kuştin û 11 maşînên bombebarkirî hatine rûxandin. Di daxuyaniyê de hate destnîşankirin ku Rêya Navendî ya 47'em a ku rêgeha DAIŞ'ê ya Sûriye û Iraqê ye di bin kon-trola Hêzên Pêşmerge de ye. Her wiha hate gotin ku di êrîşa Başika de 4 leşkerên tirk birîndar bûne û sûpayek Iraqê jî jiyana xwe ji dest daye.

Ji aliyê din ve hate ragihandin ku Hêzên Pêşmerge di pevçûnên li herêma Xazir de jî 42 DAIŞ'iyan kuştine û ji eniyên xwe derketine û Gundê Tel Eswed ê ku di bin kontrola DAIŞ'ê de bû bi dest xistine. Di van êrîşan de jî 16 DAIŞ'î hatine kuştin.

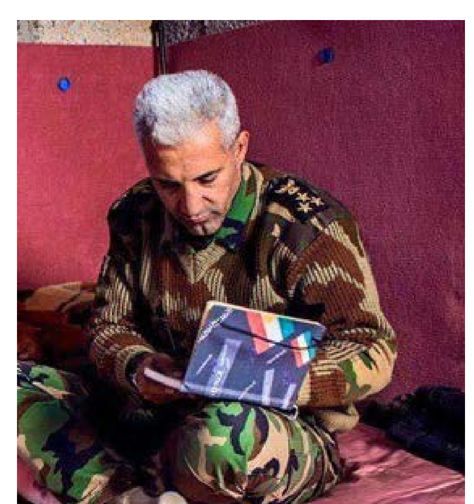
Hate gotin ku DAIŞ'ê ji bo meytên endamên xwe birevîne êrîşî eniya herêma Tilsikûf a navçeya Tilkêfa Mûsilê kirî ye û di van pevçûnan de jî 7 DAIŞ'î hatine kuştin. Fermandarê Pêşmerge yê vê eniyê ragihand ku DAIŞ li vê herêmê pir lawaz bûye û kontrol di destê wan de ye.

Hate ragihandin ku DAIŞ'ê li herêmên Baaj, Dûmêz û El qesaqê yên Şengalê jî êrîşan pêk aniye û di van êrîşan de jî 11 komandoyên xwekuj hatine kuştin.

Tê gotin ku di pevçûnên Gundê Mihemedî yê Zûmarê 5, li Kerkûk û herêmên din 3 Pêşmer-geyan jiyana xwe ji dest dane û 10 Pêşmerge jî birîndar bûne.

Di pevçûnên Çiyayê Zerdik ên 17'ê Kanûnê de Fermandarê Hêzên Zêrevanî yê Eniya Rojavayê Dîcleyê General Mexdîd Herkî jiyana xwe ji dest dabû.

Tê gotin ku di êrîşên eniyên Kerkûkê de jî DAIŞ'ê derbên gran xwariye. Di derbarê van eniyan de Fermandarê Eniya Rojavayê Kerkûkê Dr. Kemal Kerkûkî ragihand ku wan ji berê ve agahiyên ku wê êrîş pêk bên stendiye û xwe amade kirine, piştî êrîşan destpê kirî ye ev êrîş ji alî Hêzên Pêşmerge û frokeyên Hêzên Hevpeyman ve hatine şkandin û piştî derbeke mezin xwarine DAIŞ'î paşve reviyane. Kerkûkî da zanîn ku 11 meytên DAIŞ'iyan ên ku li qada şer hatine destnîşankirin di dest wan de ne û di van êrîşan de Peşmergeyekî jiyana xwe ji dest daye û çend Pêşmerge jî birîndar bûne.

Çiyayê Zerdik ên 17'ê Kanûnê de Fermandarê Hêzên Zêrevanî yê Eniya Rojavayê Dîcleyê General Mexdîd Herkî jiyana xwe ji dest dabû.

Di êrîşên li dij eniya Mexmûrê de jî hate ragihandin ku piştî 50 wendahî dane, DAIŞ'î paşve reviyane û di encama revê de jî 19 meytên xwe li dû xwe hiştine. Di derbarê encamên pevçûnên eniya Mexmûrê de Fermandarê Pêşmerge yê Eniya Mexmûrê Necad Elî ragihand ku di van êrîşên ku sibeha Îniyê, li Gundên Giraw, Pûngînê û Riwalê destpêkirine rastî bersiveke tûnd a Pêşmerge hatine, DAIŞ'ê 50 wendahî daye û 19 meytên wan jî ketine destê Pêşmerge. Elî da zanîn ku çend Pêşmerge jî birîndar bûne.

Memûzînî: Ebûbekir Bexdadî vê êrîşê birêve bir

Di derbarê vê babetê de Nûnerê Mûsilê yê PDK'ê Seîd Memûzînî jî ji BasNûçeyê re ragihand ku ev êrîşa ku li qadeke berfireh a naverasta Çiyayê Zerdik, Çiyayê Başikê, Zummar û Xazirê li dij hemû eniyên Pêşmerge pêk hatiye ji alî Serokê DAIŞ'ê Ebûbekir Bexdadî ve hatiye rêvebirin, lê belê hemû ev êrîş jî hatine pûçkirin û di encamê de 211 DAIŞ'î hatine kuştin 41 ji wan jî bi sedema ku ji şer reviyane, li Mûsilê ji alî DAIŞ'ê ve hatine darvekirin. Memûzînî da zanîn ku nêzîkî 40 maşînên leşkerî ku taybet ji bo vê êrîşê hatine dîzaynkirin hatine rûxandin û got: "DAIŞ'ê bi vê êrîşê potansiya xwe ya dawî ya êrşkariyê jî bikar aniye û êdî ji niha û pêve ez pêkan nabînim ku DAIŞ êdî dikaribe êrîşeke wiha bike. DAIŞ'ê xwest ku bi vê êrîşê moralê xwe yê ku di têkçûna Şengalê de derbeke mezin xwar ji nû ve baş bike. Lê belê Pêşmergeyên qeh-reman di encama vê êrîşê de jî derbeke mezin li DAIŞ'ê xist û êdî wê DAIŞ nikaribe êrîşeke wi-ha pêk bîne. Seîd Memûzînî anî ziman ku ji ber hate têgihîştin ku êdî DAIŞ nikare bihustek jî ji axa Kurdistanê dagir bike, encamên vê êrîşê pir grîng in.

Li ser pirsa 'Serdana Wezîrê Parastinê yê DYA Ashton Carter a Hewlêrê dikare wek nîşana destpêkirina operasyona Mûsilê bê xwendin?' Memûzînî got: "Ji ber lawaziya Artêşa Iraqê û tunebûna hêzeke mezin a erebên sunne, ez bawer nakim ku di demeke nêzîk de ev operasyon pêk bê. Pêşmerge bi serê xwe jî dikare vê operasyonê pêk bîne, lê belê ji ber hestiyariya sunne ya Mûsilê ev nayê pêşbînîkirin."

Di derbarê rikberiya Tirkiye û Iraqê ya li ser leşkerşandina Başika û arastekirina Bamernê de jî Memûzînî anî ziman ku yekîneyên tirk ên ku hatine Başika, ne wek hêzeke şerker, wek hêzeke pewerdeker bûye û ji ber DYA nexwestiye ev alozî mezintir bibe ji Tirkiyeyê xwestiye ku leşke-rên xw ji Başika vekêşîne.

Saîd Çurukkaya:
Yek ji mezintirîn êrîşên DAIŞ'ê hate şkandin

Fermandarê Pêşmerge yê Herêma Şengalê Said Çürükkaya, di derbarê êrîşên DAIŞ'ê de ragi-hand ku di van êrîşên li herêma Newaran û Başika ku bi nêzîkî 40 endamên xwekuj û 20 maşînên bombebarkirî û doçka û topên hawanê pêk hatine de, di qadeke 40 kîlometre frawan de pevçûnên dijwar rû dane. Çurukkaya, da zanîn ku ev yek ji mezintirîn êrîşên DAIŞ'ê ku nêzîkî meh û nîv amadekariyên wê hatine kirin û ragihand di encama van êrîşên ku carcaran bi qasî qada bombeyên destan nêzîk pevçûn pêk hatine de li derdora eniya wan a Newaran nêzîkî 70 DAIŞ'î hatine kuştin û dû Pêşmergeyên eniya wan birîndar bûne. Çürükkaya, diyar kir ku di encama xwekujekî ku di eniya Çiyayê Zertik de xwe teqandiye de û çendin Pêşmergeyan jiyana xwe ji dest dane û wiha dom kir: "Di eniya ku ez lê bûm de hemû êrîşên DAIŞ'ê hatin şkandin. 12 maşînên bombebarkirî hatin rûxandin. Nêzîkî 20 meytên DAIŞ'iyan ketin destê me. Her wiha gellek doçka, BKC, Keleş, RPG-7 û gule û teqemeniyên wan ketin destê Pêşmerge." Saîd Çurukkaya da zanîn ku maşîneke zirxî ku ji alî Pêşmerge ve bi roketa Mîlan a antî-tangê hate rawestandin, piştî ku ji kemînan hate paqijkirin radestî hêzên Pêşmerge kirine.

Ji Almanya bo Pêşmerge tangên Dîngo

Di van rojên ku şerê DAIŞ'ê dîsa gur bûye de Wezîra Parastinê ya Almanya Ursula von der Leyen ragihand ku ew ê 200 roketên antî-tang û 5 tangên Dîngo bidine RHK'ê. Von der Leyen anî ziman ku di şerê li dij DAIŞ'ê de Hêzên Pêşmerge bi saya Mîlanan serkeftinên mezin bi dest xistine û got: "Di demeke nêz de em ê 200 Mîlan, 5 tangên zirxî yên Dîngo û çekên modêrn ên nû bişînin Hewlêrê." Li gor agahiyên ku Leyenê da wê li gel Mîlan û tangan 4 hezar çeken G-36 yên piyade û 6 milyon gule jî bişînin.

Wezîra Parastinê ya Alman diyar kir ku di şerê li dij DAIŞ'ê de Pêşmerge serkeftinên mezin pêk aniye û got: "Kurdan çekên ku me ji wan re şandin bi baştirîn şêweyê bikar anîn." Almanyayê ji 2014'an ve 1800 parçe çek û amûrên leşkerî ji Hewlêr û Bexdayê re şandibû. Artêşa Alman ku 150 pisporên wê bi mebesta perwerdehiyê li Herêma Kurdistanê ne hejmareke Pêşmerge jî li Almanyayê perwerde kiribû.

Pêşbirka piştgiriya kurdan a bernamzetên serokatiya DYA!

Bernamzetên Komarparêz ên serokatiya DYA ku wê di 8'ê Mijdara sala bê de bê hilbijartin, di bernameya komdîdarî ya kanala CNN'ê de ketin pêşbirka piştgiriya kurdan.

Waliyê Berê yê Parêzgeha Florida û kurê George Bush ê Serokê Berê yê DYA Jeb Bush ku yek ji bernamzetê Partiya Komarparêz e, di vegotina projeyên xwe de qada ji frokeyan re qedexekirî û çekşandina rasterast a ji kurdan re derxist pêş. Bush banga Bernamzet Donald Trump a 'Bila hatina Amerîkayê ya mislimanan bê rawestandin' rexne kir û got: "Çimku kurd jî misliman in." Waliyê Ohio John Kasich jî anî ziman ku yekdestiya Iraqê êdî ne pêkan e û ji ber vê yekê divê Iraq wek kurd, şia û sunne bibe sê perçe. Senatorê Teksasê Ted Cruz jî diyar kir ku ji bo têkşikandina DAIŞ'ê pêwîst e ji kurdan re rasterast çek bêne şandin. Bernamzetê din Ben Car-son jî bi ser Bexdayê ve çekşandina ji kurdan re rexne kir û anî ziman ku Hesekê di bin kontrola kurd, xirîstiyan û sunneyên nerm de ye û dikare gellek penaber li vê derê bêne bicihkirin.

Ji ber helwesta erênî ya van bernamzetan a di derbarê daxwaza serxwebûnê ya kurdan, tê gotin ku piştî Obama, ger ku serokê nû yê DYA ji komarparêzan be egerî zêdetir dibe ku kurd serxwebûna xwe ragihînin.

Barzanî: Divê şengal bibe parêzgeh

Serokê RHK'ê Mesûd Barzanî, Çarşema çûyî di civîna li gel rûsipî û pêşengên civaka herêma Şengalê de, di derbarê Şengalê de daxuyaniyên grîng da. Barzanî, DAIŞ'ê wek rêxistineke dirinde û hovtirîn a dîrokê wesf kir û da zanîn ku vê rêxistinê li Şengalê tawanên mezin ên li dij mirovahiyê kirî ye û vê yekê di dil û bîra hemû gelê Kurdistanê de birîneke kûr vekirî ye. Bar-zanî got: "Ezdî bi dû sedeman hatine qetilkirin. Yek; ji ber ku kurd bûn, dû; ji ber ku ezdî bûn. Ji ber van sedeman bûn armanca DAIŞ'ê." Barzanî, diyar kir ku DAIŞ tenê bi kuştinan têr nebûye, her wiha çanda pêkvejiyanê jî tune kirî ye û dom kir: "Lê belê ew ê bi ser nekeve. Ne li Şengalê û ne jî li tu deverên Kurdistanê ger ku hewlên li dij pêkvejiyanê rû bidin em ê nehêlin ku ew hewl bigihîjin armanca xwe. Ev ji bo me hêmana man û nemanê ye." Barzanî anî ziman ku di vê babetê de erkeke grîng dikeve ser milê pêşengên civakê û mamosteyan.

Di axaftina xwe de Barzanî, di derbarê avadankirina Şengalê de ji mêvanan daxwaz kir ku bi dezgeh û rayedarên RHK'ê re pêwendiyên xwe baştir û xurtir bikin. Barzanî got: "Divê Şengal bibe parêzgeh û wek rêveberî jî taybetiyek wê hebe." Di civînê de rûsipî û pêşengên civaka Şangalê jî ji ber serkeftina Pêşmerge ya rizgarkirina Şengalê, ji Serokê RHK'ê Mesûd Barzanî re spasiyên xwe pêşkêş kirin.

Peyama Roja Ala Kurd

Her wiha Serokê RHK'ê Mesûd Barzanî bi mebesta 17'ê Kanûnê Roja Ala Neteweyî ya Kurd peyamek belav kir. Barzanî di peyama xwe de anî ziman ku ji bo ev al bi serbestî bilind bibe, ciwanmerdên kurd di sengerên şer de canê xwe didin û got: "Divê peyama vê ala pîroz baş bê xwendin." Serokê RHK'ê Barzanî, diyar kir ku rengên ala kurd sembolên azadî, aşitî û berxwe-danê ne û ev al ji ecdadên kurd ji wan re mîrate maye û got: "Ev mîrateya bêhempa emaneta ecdadê me ye û erka me ya mezin ew e ku em wê bi azadî radestî nifşên nûhatî bikin."

Heviya aştiyê nekeve xendekê

Banga vegera diyalogê

Piştî ku li navçeyên Amedê Sûr û Farqîn, yên Şernexê Kerboran, Cizîr, Silopî û Nisêbînê "Rêveberiyên xweserî" hatin ragihandin û çekdarên YDGH'ê xendekan kolan û barîkatan saz kirin, pevçûnên di nav bera wan û hêzên dewletê didomin. Li gellek taxên van navçeyan qedexeyên derketine derve pêk tên û meşên protestoyî yên ji bo van qedexeyan jî bê navber didomin. Piştî ku hêzên leşkerî jî beşdarî van pevçûnan bû tang jî daketin kolanan.

Ji qadên pevçûnan agahiyên kuştinên sivîlan û zêdebûna hejmara koçkirina şêniyên van taxan jî tên. Tê gotin ku ev hejmar gihîştiye 300 hezarî. Di van pevçûnan de ji her dû aliyan jî gellek kuştin çêbûne. Partî, dezgeh, rêxistinên sivîl û raya giştî bang dikin ku ev pevçûn negihîjin asta ku rêya vegerê têk bibe û daxwaz dikin ku alî vegerin ser maseya diyalogê. Li gel hemû bangan jî rayedarên dewletê û yên PKK'ê jî ji helwesta xwe nayên xwarî û diyar dikin ku ew ê ji paşve gav nehavêjin.

Di pevçûnên Sûr, Cizîr û Silopî ku zêdetir operasyon li vir pêk tên pevçûnên dijwar diqewimin. Tê ragihandin ku di van operasyonên ku li 5 navçeyan didomin, li gel 10 hezar leşker, ji alî 3 korgeneral, 3 tumgeneral, 8 tuxgeneral û 26 albayan ve têne birêvebirin. Her wiha tê payîn ku 5 hezar leşkerên din jî biçine van navçeyan.

Jêderên hikûmetê angaştin ku di pevçûnên van operasyonên ku bi tang û maşînên zirxî re têne meşandin, di 4 rojên dawî de 68 berxwedêr hatine kuştin û 7 ji wan jî bi saxî hatine girtin, leşkerek hatiye kuştin û 22 endamên hêzên ewlehiyê û 3 sivîl jî birîndar bûne. Ji alî din ve jêderên nêzîkî PKK'ê jî angaştin ku di van operasyonan de gellek polês û leşker hati-ne kuştin û hin sivîl jî bûne armanca êrîşên hêzên dewletê.

Hêzên ewlehiyê, bi çekên giran hewl dide ku derbasî kuçeyên pişt barîkatan bibe; Şervanên YDGH'ê jî bi teqemeniyên destkarî yên ku di xendekan de bi cih kirine û bi şêlvanan karnasî berxwe didin. Tê ragihandin ku di encama êrîşên tangan ên ji bo rûxandina barîkatan, gellek mal ziyan dibînin. Ziyana ku li avahiyên dîrokî û Baxçeyên Hewselê tê kirin dibe cihê metirsiyê.

Her wiha tê ragihandin ku şêniyên taxên ku qedexeyên derketina derve lê didomîn, ji ber operasyonan astengiyên mezin dijîn, nikarin pêdiviyên jiyanê û bi taybet jî pêdiviyên zaro-kan dabîn bikin. Li van taxan firûn û dermanfroş jî ji ber pevçûnan xizmetan nadin, carinan ji alî qeymeqamiyê ve ji bo pêdivî bêne dabînkirin, ji bo çend seetan qedexe têne rakirin.

Tê gotin ku piraniya şêniyên van taxan, xwe dispêrin malên dost û xizmên xwe yên ku li derveyê qadên şer in. Hate ragihandin ku hin malbat jî di nexweşxane û hin dezgehên fermî de bi cih bûne. Ji alî din ve Walîtiya Amedê ragihand ku piştî encamdana operasyonan ew ê malên rûxiyayî di çarçoveya projeya guherîna bajarî de modernîze bikin û ew ê bermahiyên dîrokî jî restore bikin. Hikûmetê jî ragihand ku ew ê alîkariya malbat û esnafên ku di van pevçûnan de ziyan dîtine bikin. Hin dezgehên alîkariyê yên bajar û navçeyan jî hewl didin ku ji bo malbatên ku asteng bûne alîkariyan berhevbikin û li malbatan belav bikin. Tê zanîn ku 10 hezar leşker li navçeyên Cizirê û Silopî yê perwerdeya wan hatibû betalkirin hatine bi cih kirin. Her wiha tê zanîn ku endamên YDGH'ê jî li avahiyên dewletê bi cihbûne û şer û pevçûn i wan deveran zêde bûne.

Li hêla din protesto û xwepêşandanên bi bangên HDP'ê birêve diçin jî berdewam dikin. Di wan meşan de girse hewl dide ku bimeşe wan herêmên ku qedexeya derve lê hatiye îlan ki-rin di wan meşan jî de evçûn derdikevin û şer li kolanan belav dibe. Li bajarên Şirnex, Colemergê û li navçeyên van bajaran dikkandaran kepenk venekirin û xwepêşandan bi rêve çû. Li Amedê jî girse û xelk gelek caran tên hemberî hevdû. Li Amedê polîs bi gaza fermiskrêj êrîşî xwêpşandanan dike û gaz li hemû bajêr belavdibe. Her wiha hin parlementerên HDP'ê li cihen ku qedexeya derketina derve lê hatiye ragihandin li taxên Cizire, Nisêbin, Silopiyê de mane. Polîsan rêyen bajêr xistina bin kontrola xwe û destûrê naxin ku parle-menterên HDP'ê herin wan bajaran.

Di vê navberê de Serfermdarê Artêşa Tirkiye Hulusi Akar jî li gel gelek fermandaran çû Şirnexê. Serfermandarê Artêşa Tirkiyê Hulusi Akar di derbarê operasyonan de agahî wer-girtiin û serdana tîmên li herêmê jî kir. Li hêla din tê zanîn ku Artêşa Tirkiyê yekîneyan ber bi Colemergê ve dişine û berê hêza xwe daye wê herêmê. Çavkaniyên bi ser PKK'ê jî eşkere dikin ku Artêşa Tirkiyê amekariyeke operasyona derve dike. Her wiha tê zanîn ku beriya bi hefteyekeê balafirên şer ê Tirkiyê baregehen PKK'ê bordûman kiribû. Li hêla din Waltiya Colemergê eşkere kir ku ji 20'ê Berfanbarê heta 3 Çileya 2016'an herêmên Çêlê Şemzîanan, Geverê weke herêmên leşkerî hatine ragihandin.

Demirtaş: Spasiya berxwederan dikim

Hevserokê Giştî yê HDP'ê Selahattin Demirtaş, di berbarê operaysonên li Cizîr, Silopî û Sûr'ê de li Amedê daxûyanîyek da çapemeniyê. Demirtaş got ku, hikumet ji şerê navxweyî wêdetir, di nava hewleke dagirkirinê deye. Demirtaş, di daxwûyanîya xwe got ku em li hember êrîşên dewletê ligel gelê kurd in û axaftina xwe wiha dewam kir: " Serokwezîrê û Serokkomarê ku li hember Pûtîn çend qise kirin û bêdeng bûn, dema dor hate kurdan wê mêrxas bibin. Li Cizîrê li hember 2 PKK'yî an bi 6 generalan operasyonan dikin. Ev e fe-raseta we. We nîşan da ku hûn çiqas reben in. li hemû derên lê operasyên heyî ne tirs lê belê coş heye. Xanî û mizgeftan bi tankan diteqînin. Û têrî nake bi ser çapemeniya xwe re dibêjin PKK mizgeft şewitand. Mizgefta Kûrşûnî hêzên dewletê şewitand. Hele li rojnameyên wan binêrin. Nizanim operasyona paqişkirinê û jinavbirin û malaştinê ye. Hûn kî ne, hûn kê ji ku dimalin. Hûn tenê dikarin kanlîzasyona vê axê paqij bikin." Demirtaş gel vexwande xwedîl ê derketina berxwedanê û got; "Paşvegavêtin li vê qonaxa dîrokî nayê" û wiha domand, "Ez spasiya herkesê ku li vê berxwedanê xwedî derketî dikim. Ev kiryarên ku hikûmet dike bingeha wê ya yasayî nîn e. Gel ê li hember vê dewleta ku qanûnan na-sneke wê çibike.

Karayılan: Hz. Muhammed jî li Medîneyê xendek kolandin

Endamê Konseya Rêveber a KCK Murat Karayılan jî, di derbarê bûyerên li herêmê, got; "Em ji wan kesên ku her gav dibêjin xendek û xendek, ev xendeke ji bo parastinê ne. ji bo parastina vînê ne. Xendek ne ji bo êrîşan in. Hz. Mûhammed jî ji bo bergirîya Medîneyê xendek kolandin. Di dirokê de herkesê ku xwe li hember împeratorîyan biparêze, xendek kolandin e û keleh çêkirin e. Gelê kurd êdî vîna xwe radestî dewleta Tirkiyê û polîsên AKP'ê nake. Zilmê dikin, digirin. Ev hendek li hember vê zilmê bergirîyeke."

Karayılan diyar kir ku, bê kurd nikarin herêmê dîzayn bikin û wiha axivî, "Peymana Lozanê ya ku li ser înkara kurdan hatibû çêkirin, êdî ji holê radibe. Davutoğlu dibêjê me beriya bi salekê ev biryar girtiye. Piştî serkeftina Kobanê, di civîna Konseya Ewlewîyê ya Neteweyî de li hemberî gelê kurd, birayara şerê giştî dan. Dixwazin bila gelê kurd xwe birêve nebe û radest bibe. Dewleta AKP'ê ev şer bi vê armancê da destpêkirin. Piştî 14 berfabarê ev şer derbasî qonaxek nû bû."

Karayılan got ku; " Tirkiyeyê di nava xwe de li hember gelê kurd şer îlan kirî ye" û hikûmet û dewlet hişyar kir û got ku "hûn bi agir dilîzin". Karayılan wiha bi axaftina xwe de çû " Hûn wiha berdewam bikin, gerîla jî wê zêdetir bi rihekî fedayî tevlî şer bibe û girêdanîya di navbera gelê kurd û komara Tirkiyeyê de bi temamî wê qût bibe." Karayılan di derbarê ji nuve destpêkirina muzakereyan jî got " Em bi yên ku dayîk, kal û zarokên me şehîd dikin re rûnanin ser maseyê û em ne hewceyî wan in. rewş ne mîna berê ye."

Erdoğan: Hûnê di nava wan xendekan de tune bibin

Serokkomar Recep Tayyip Erdoğan li Konyayê di derbarê qedexe û operasyonên li herêmê de axivî û got " hûnê di wan xendekan de tune bibin." Erdoğan di derbarê bûyerên dawî de wiha axivî: "Ewqas xwe têxînin ku pesnê wan xendekên ku jiyana gelê herêmê veguherandî ne dojehê û heqaretê li hêzên ewlehiyî ê ku ji bo parastina wan cî yê wan digûherîn in dikin. Tu dê bi makîneyên kar ên şaredarîyan biçî xendekan bikolî û jîyana gelê herêmê bikî do-jeh. Niha jî ev mirov herêmê ji mecburî herêmê diterikîn in. Ew mirov wê vegerin. Lê hûn ê di wan xanî, avahî û xendekên we kolayî de tune bibin. Operasyon heta ew der pîr û paqij dibin û aramî tê saz kirin wê bidomin. Ew ên mizgeft şewitandî wê berdêlê bidin birayên min yên kurd ên bawermend û biîman. Û niha jî didin."

Davutoğlu: Em rê nadin xendekên nû

Serokwezîr Ahmet Davutoğlu jî got " Em operasyonên herî krîtik û serkeftî yên 30 salên dawîn dimeşînin. Dixwazin bi berîqat û xendekan , jiyana asayî û gel bêzar bikin. Bi taybetî jî heta Silopî û Cizîr neyên paqij kirin, operasyon ranawestin." Davutoğlu wiha axivî: "Me hê ji mijdara 2013'an ji bo 12 navçeyên kritîk ev nirxandin kiribû. Niha li operasyonên berîya du mehan binêrin, Lîce, Farqîn, Gimgim, Kulp hene, bi Cizîrê dewam dike, Bazîd, Gever heye. Ev navçeyên kritîk hatin kontrol kirin. niha jî 4-5 cih mane. Sûr, Cizîr, Silopî, Kerboran ü yên din. Di serî de me nedixwast têkoşînek dirêj be. Sivîl, leşker, polîs ji bo zeîyat nebe bi endaze birêve çû. Taybetî jî heta Cizîr û Silopya neyên paqijkirın operasyon ranawestin. Hemû berîqat, xendek bombe wê bên rakirin û ku dîsa tiştên wiha rûnedin dê lê wê derê mayînde bin. Pêwîst bike wê qereqolên nû bên avakirin. Lê bi misogerî êdî destür nayê dayîn ku xendek û berîqatên nû çêbikin."

Ala: Wê xendek û berîqat bên paqijkirin

Wezîrê Karê Hindûr Efkan Ala got, " Hewl didin demokrasî û vîna mirovan di xendekan de binax bikin. Dema em li wir operasyonan pêk tîn in. Em qedexeyê didin ku pozê tu kesê xwîn jê neyê û tu kes zirarê nebîne." Ala diyar kir ku wan 2240 çek, 10 hezar Molotof û 10.5 ton teqemenî desteserkiriye.

Al destnîşan kir ku xendek û berîqat wê bên paqijkirin û di derbarê ew serokên şaredarî û endamên meclîsên şaredariyê ku bi mekîneyên kar piştgiriyê didinê, tiştên pikin hatine kirin, got; "Peywîra şaredarîyan xizmet e, paqijkiirna kolanan û çêkirinapeyarêyan e. Ne ra-kirina peyare û çêkirina berîqata ye. Mixabin hin mekîneyên kar ji bo endamên rêxistinê xizmet kirine. Me lêpirsîn da destpêkirin. Hin ji peywîrê hatin girtin. Di derheqê 18 serokên şaredarî û 41 yek endamên meclîsên şaredariyê lêpirsin hatin çêkirin. Li hember van jî dewlet ya pêwîst, dike."

Ala diyar kir ku aliyek bûyeran a ji bêistikrariya Sûriyeyê û Iraqê bibandor dibin heye û wiha pê de çû: "Di bin navê goristanan de li derdora hin bajêran avahî çêkiribûn. Mirov gazî dikirin wan deran. Dema me ew agahî bihîstin nirxandin hat kirin û li 20 cihan ev tavahiyên wiha ji holê hatin rakirin. Êdî tiştên wisa li derdora bajêran tune ne. Gazî mirovan dikirin û xerac ji wan distandin, jê digirtin, tir dişewitandin. Li hember qadên çolter û derveyî welat operasyon hatin çêkirin. Di vê pêvajoyê de endamên rêxistinê hatin bê bandorkirin."

Rojeva Sûriyê û Rojava:

Bernameya çareserî û qonaxa guherînê!

Mehmet Salih Batırhan

Krîza Sûriyê li qadê bi pevçûnên dijwar li qada navdewletî jî bi civîn û konferansên çareseriyê berdewam dike. Muhalîfên beriya bi hefteyekê li Riyadê li hev kombibûn, niha jî ji bo civîna destêpêka qonaxa guherînê ew ê li New Yorkê li hev bicivin. Lewre bernameya guherînê ew ê di 1'ê Çile ya 2016'an dest pê bike. Welatên beriya bi mehekê li Viyanayê li hev kom bibûn û niha jî li New Yorkê li hev dicivin.

Welatên ku ji Rûsya, DYA, Tirkiye, Îran, Almanya û gelek welatên din pêk dihat li Viyanayê di civîna çareseriya qeyrana Sûriyê de rêkefti bûn ku bernameyekê li ser qeyrana wî welatî deynin û ew bername jî piştî 1'ê Çile dest pê bike. Li gor nûnerên welatan ê beşdarî civînê bûne ew ê din ava 6 mehan de ew ê hikûmeteke demkî bê danîn û piştî wê bi 18 mehan jî ew ê hilnijartin pêk werin. Li hêlekê bi serperiştiya NY hewldanên çareseriyê agirbestên tê dayîn û li hêla din jî li Rojhilata Navîn tiffaqên nû ava dibin. Tiffaqa welatên Sûnne Li Hember Terorê Tiffaqa Îslamê li hember Îranê û komên Şîe mezheb daxuyaniyên tûnd belav kir. Ev yek jî dibe sedem ku li herêmê rageşiyeke nû û tiffaqên nû ava bibin.

Hêzên kurd ê li hember DAIŞ û komên din ê tûndrew şer dikin jî niha hewl didin ku dorpêça li ser Efrînê rakin. Hêzên kurd ji aliyekî ve şerê koman dikin û li aliyê din jî di nava wê hewldanê dene ku bibin parçeyekî çareseriya civînan û beşdarî kombûnan bibin. Hevserokê PYD'ê Salih Muslîm serdana Almanyayê kir û li wir bi rayedarên Alman re civiya. Her wiha piştî serdana Almanya Mûslîm çû Hewlêrê.

Ji Sûriyê ber bi welatên cîran 4,5 milyon penbar

Hat zanîn ku hejmara penaberên Sûriyê yên piştî şerê navxweyî li welatên cîranên Sûriyê bealvbûne gihiştiye 4 mîlyon 389 hezar û 735 kesan. Navenda Panebaran a Neteweyên Yekgirtî eşkere kir ku hejmara penabêrên Sûriyê yên li Tirkiyê, Lûbnan, Iraq, Misir û welatên din 4 mîlyon 389 hezar û 735 kes e. Tê zanîn ku li Tirkiyê 2 mîlyon 291 hezar û 900 penaber hatine tomar kirin. Li gel Tirkiyê li Libnanê jî 1 mîlyon 70 hezar 189 penaberên Sûriyê navên xwe tomar kirine. Li gora zanyariyên RHK'ê jî 1 mîlyon 800 penaber li kampên penaberan hatine bi cih kirin.

DYA û Rûsya'yê li hevkirin

Li hêla din DYA'yê û Rûsya tekezî li ser wê yekê jî kirin ku ew ê pabendî nexşerêya çareseriya qeyrana Sûriyê ya li Newy Yorkê bibin û ew yek bi serperiştiya NY birêve diçe. Piştî serdana Mosokovayê ya Wezîrê Karê Derve yê DYA'yê John Kerry amaje li ser wê yekê tê kirin ku Rûsya û DYA'yê li ser nexşerêya çareseriya qeyrana navxweyî ya Sûriyê li hev kiriye. Wezîrê Karê Derve yê Rûsya Sergey Lavrov da zanîn ku ew ê ji bo çareserkirinê danûstendin berdewam bin û di warê pênasekirin û bi navkirina hin komên "terorîst" jî ew gihiştine encamekê. Rexne li ser bordûmana Rûsyayê heye ku ew Rûsya êrîşî komên nêzîkî koalisyona DYA'yê dike û DAIŞ'ê nake armanc. Rûsya jî li hember wan îddîayan red dike û eşkere dike ku ew komên terorê dike armanc û wan bordûman dike. Weke kut ê zanîn ji 30 Îlonê ve Rûsya li Sûriyeyê operasyonan pêk tîne û piştgiriya rejima Beşar Esad dike.

Lihevnekirina li ser erka Esad berdewam dike

John Kerry li gel hemkarê xwe li Moskovayê bi Serokê Rûsya Vladimir Pûtîn jî re civiya û hat zanîn ku Kerry di derbarê erka Beşar Esad Serokê Sûriyê de negihiştiye tu encaman. DYA'yê tekezî li ser wê yek dike ku Serokê Sûriyê Beşar Esad ji bo kurtedemeke guherîna qonaxê dikare li ser erka xwe bimîne. Rûsya jî bereksî DYA'yê tekezî li ser wê yekê dike ku Beşar Esad muhatabê meşrû yê li Sûriyê ye û divê di derbarê erka wî jî de xelkê Sûriyê biryarê bide.

Li Hember Terorê Tiffaqa Îslamê!

Li hêla din Li Hember Terorê Tiffaqa Îslamê ya bi serperiştiya Erebîstana Siûdî û bi beşdariya 34 welatan ava bû. Bloka Li Hember Terorê Tiffaqa Îslamê û armanca wan a "berxwedana li hember hemû komên terorê" jî din ava nîqaşên nû de cih digre. Di deklerasyona tiffaqê de amaje li ser wê yekê tê kiirn ku ew ê li hember terorê kordînasyona leşkeri bê kirin û berxwedan li dijî terorê bê meşandin. Tiffaqa ku hemû hemû endamên wê ji welatên Sûnne mezheb pêk tê ji aliyê DYA'yê tê piştevanî kirin. Her wiha tê meraqkirin ku ew ê Rûsya li hember vê tiffaqê helwesteke çawa nişan bide. Tiffaqa ku proseya avabûna wê nehat zanîn û karen wê yên dîplomatîk di medyayê de cih negirt gelekî tê nîqaşkirin. Hin welatên endamên tiffaqê gef li Îranê û komên Şîe mezheb ê li herêmê xwar in û di derbarê wan de daxuyaniyên tûnd belav kirin. Ev yek jî eşkere dike ku tiffaqa van welatan tiffaqa Mîhwera Sûnne ye. Tê zanîn ku welatên endamê vê tiffaqê ev in: Erebîstana Siûdî, Tirkiye, Misir, Pakîstan, Urdun, Tûnis, Qeter, Lîbya, Malî, Fas, Somalî, Sîerra Leone, Sûdan, Giravên Komorê, Morîtanya, Nîjer, Nîjerya, Yemen, Gabon, Somalî, Maldiv, Gîne, Filîstîn, Çad, Togo, Cibûîi, Senegal, Malezya, BAE, Bahreyn, Bangladeş, Benîn, Libnan ve Kûwêyt.

Salih Mûslîm li Hewlêrê ye

Hevserokê PYD'ê Salih Mûslîm ê ji bo serdana dîplomasiuyê serdana Almanyayê kiribû berê xwe da Hewlêrê û çû Hewlêrê. Hat zanîn ku Mûslîm bi rayedarên PDK'ê û RHK'ê re civiya ye.

Rêveberê PYD'ê yê li Kobanê Hirço Şahîn serdana Salih Mûslîma a ji bo Hewlêrê ji Bas Nûçeyê re şîrove kir û da zanîn ku Salih Mûslîm di çarçoveya xurtkirina peywendiyan der serdan RHK'ê kiriye û êrîşên ser Kurdistanê kurd nêzîkî hevdû kirine. Her wiha bal kişand ser peywendiyên Rojava û RHK'ê û wiha berdewam kir: "Di navbera rayedarên RHK'ê û Rojava de hertim nêzîkbûnek pêk hat. Ez wisa bawer dikim ku ev ziyaret jî ji bo xurtkirina peywendiyan pêk hat. Di qonaxeke wisa de ku DAIŞ êrîşî kurdan dike divê kurd bêhtir nêzîkî hevdû bibin."

Dorpêça Efrînê

Êrîşên Ahrar el Şam û El Nûsra yên ser Efrînê jî berdewam dikin. Bakurê rojava û rojhilatê bajêr di bin dorpêça Ahrar el Şam û El Nûsra, başûr û başûrê rojhilatê bajêr jî di bin dorpêça DAIŞ û rejîmê deye. Li bakurê bajêr jî Tirkiye deriyên sînoran digire û li ser sînor dîwaran bilind dike. Fermandarê YPG'ê li Efrînê Îbrahim Evdo tekezî li ser wê yekê kir ku dorpêça komên çete li başûrê û başûrê rojhilatê bajêr zêde bûye û Ahrar el Şam û El Nûsra bi hawênan êrîşî gûndan dikin. Evdo tekezî li ser wê yekê jî kir ku ew li gel Siwar el Reqqa li hember wan koman radiwestin û bersiva êrîşan wan didin. Di berdewamiya axaftina xwe jî de Evdo ragihand ku Ahrar el Şamê û El Nûsrayê yekîneyên xwe ber bi herêmê ve şandine û di siberojê de ew ê arîşêyên mezin rû bidin. Her wiha Evdo da zanîn ku ew êdî nikarin pêdawîstiyên xelkê dabîn bikin û rewşa herêmê wiha eşkere kir: "Ji ber ku navenda bajêr û gundewarên wê di bin dorpêçê dene xelk nikarin derkevin ji der ve. Xelkên ku bixwazin herin Helebê yan tên revandin yan jş tên kuştin. Tirkiyê jî deriyê sînor li ser xelkê girtine û li ser sînor dîwaran lê dike. Pêdawîstiyên bingehîn ê zarokan şîrên zarokan nayên peyda kirin."

Mamosteyan şagirtên xwe terikandin

Zarokên Cizîr û Silopîyê bê dibistan man

Gultekin Çelik

Li Navçeyên Şernexê; Cizîr û Silopiyê piştî ku Wezareta Perwerdehiyê hemû mamosteyan bi hinceta ku li bajarên xwe beşdarî semînerên perwerdehiya navxizmetiyê bibin, hatin destûrdarkirin. Piştî ku piraniya mamosteyên bi vê peyamê re ketin rêyan û navçe terikandin şêniyên van navçeyan û dezgeh û sendîkayên têkildarî perwerdehiyê vê helwestê rexne kirin û wê wek 'cudakirina Kurdistanê' nîşandan.

Li Cizîr, Silopî, Farqîn, Sûr, Nisêbîn, Kerboran û hin navçeyên din ên bajarên Bakur, bi hinceta kolandina xendekan heta niha bi caran qedexeyên derketina kolanan hatibû ragihandin û di navbera hêzên dewletê û endamên YDG-H'ê de şer û pevçûn rû dabûn, di van pevçûnan de gelek kesan jiyana xwe ji dest dabûn û ziyaneke mezin a çandî, dîrokî û aborî endam dabû. Hefta borî jî dewletê li Cizîr û Silopiyê ji mamosteyan valakir û perwerde hat rawestandin. Sedemê vê yekê di operasyonên li van bajaran de ji bo hêzên dewletê bicîh bibin avahiyên dibistanan lazim bûn. Herwiha tirs hebû ku milîtanên YDGH'ê mamosteyan rehîn bigirin. Heta niha jî 3 polîs li navenda Cizîrê ji aliyê endamên YDGH'yê dîl hatine girtin.

Li aliyê din mamostayên ku navçeyan vala kirin, bûne cihê xemgîniyê. Yek ji mamosteyên ku li Silopiyê pîşeya xwe didomîne Ceylan Uyar, di derbarê mijarê de anî ziman ku Wezaret bi hinceta ku mamosteyan ji navçeyan derxe da ku hêzên ewlehiyê bi dilê xwe operasyonan pêk bînin vê peyamê şandiye. Uyar got: "Sedem ne semîner; Bernameya desthilata siyasî ye û semîner hincet e. Xwesteka wan ew e ku bi vî awayî bi serbestî êrîş bikin. Ev tê vê wateyê ku piştî mamoste navçeyan biterikînin wê şer destpê bike. Mamosteyên bi peyamekê navçê terk dike ev rastî nedîtiye û ez vê jî rast nabînim. Yên ku çûne wê çawa dîsa vegerin û li rûyê xwendekarên xwe binêrin. Gelê Silopiyê ji bo mamosteyan her tiştî dike û mazûbantiya wan ji aliyê her kesî ve tê zanîn. Ez ji Semsûrê me, ez naçim û ez ê li vir bimînim. Lê ez bawerim ku gelê vir wê wan mamosteyên ku ji vir çûne jî efû bike." Li Silopiyê ji 40 hezarî zêdetir xwendekar bê mamoste mane û diyar e wê demek dirêj jî ev rewş bidome.

Metin Alan

Osman Tetîk

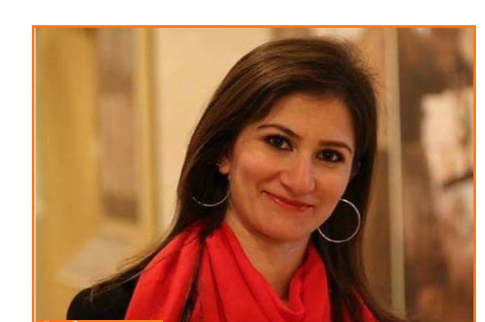
Tirsa qedexeya derketina derve

Kadir Çulcu ku li Cizîrê mamostehiyê dike jî di derbarê dibêje di nav mamosteyan de tirsa qedexeya derketina derve belav bûye û piştî şandina peyamê jî mamoste ji Cizîrê derketine. Çulcu da zanîn ku di peyamê de hatiye gotin ku 'hûn heta fermana dûyem bi destûr in. Wê semînerên navxizmetî bêne dayîn û yên ku dixwazin dikarin bajarên xwe beşdarî van semineran bibin.' Çulcu her wiha da zanîn ku piştî demekê peyamek din jî hatiye û di vê peyamê de jî hatiye gotin ku 'Mamosteyên dixwazin ji navçeyê derkevin bila di rêyên derdora navçeyê û yên alternatîf de derkevin.' Kadir Çulcu wiha dom kir: "Piştî vê peyamê mamosteyên biyanî tirsiyan û nizanibûn ku ew ê çi bikin. Ew wiha têgihîştin ku wê Cizîr bê valakirin. Ji ber ku peyam ji alî wezaretê ve hatibû şandin mamoste tirsiyan. Lê belê li gel her tiştî jî hin mamoste hene ku qedexe bi dawî bibe amade ne ku vegerin Cizîrê." Li Cizîre heta demeke ne diyar dibistan hatin girtin. Li gorî mamosteyên ku di axivîn xwendekaran dema mamosteyê wan ji navçeyê derdiketin ji wan re digotin ger hûn ji vir herin wê dewlet bi tûnd êrîşî wan bike. Lê belê mamosteyên ku malbatê wan li bajarekî din dijîn hemû çûn gel malbatên xwe.

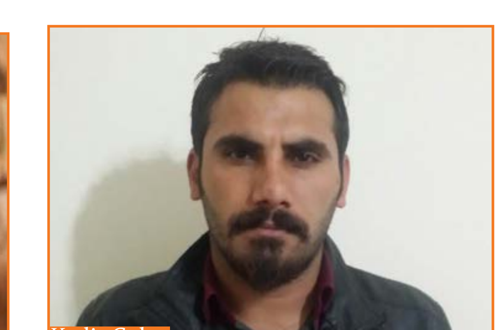
"Dibistan bûn baregehên leşkerî"

Li Silopiyê piştî çûna mamosteyan, ji alî hêzên ewlehiyê dibistan veguherîn baregehên leşkerî û ev yek bu cihê ramanên xeternak. Di derbarê vê babetê de Nunerê Sendikaya Eğitim-Sen'ê ya Silopiyê Mamoste Metin Alan diyar kir ku li gor prosedura fermî, bernameya semînerên navxizmetî salane têne dayîn, xercerê tê diyarkirin û li ser malpera fermî ya wezaretê tê weşandin. Alan dom kir: "Prosedur wiha ye, lê bi vê peyamê em dibînin ku prosedur pêk nehatiye û ev ne hiqûqî ye. Her wiha ev peyam ne tenê ji bo mamosteyan ji bo terikandina navçeyê bû. Çimku ji karkeran re jî peyam hatibû şandin.

Metin Alan her wiha da zanîn ku peyam ji xebatkarên İŞKUR'ê re jî peyam hatiye şandin û di wê peyamê de hatiye gotin ku 'Divê xebatkarên İŞKUR'ê li dibistanan amede bin. Ger ku ne amade bin wê ji kar bêne avêtin. Di derbarê rewşa dibistanan de jî Alan got: "Li hin dibistanên navenda Silopiyê, ji bo leşker û tîmên taybet ên ku ji derve hatibûn amadehî destpê kiribûn û ev xebatkarên İŞKUR'ê ji bo amadekirina dibistananan dihatin xebitandin. Hin dibistan wek baregehên leşkerî hatin amadekirin. Êdî ew dibistan bûne baregeh. Bêgûman ev amadehiya şerekî mezin bû. Ji ber van biryaran li navçeyê bi xezara xwendekar ji perwerdehiyê bêpar man."

Ceylan Uyar

Kadir Çulcu

"Em ê çawa li rûyê xwendekarên xwe binerin"

Li gel her tiştî hin mamosteyên ku navçeyan neterikandine jî hene. Mamoste Eylem Yıldız ku yek ji wan mamosteyên ku li navçeyê mane ye da zanîn ku 13'ê mehê seet di 9:30'ê sibehê de pêşî ji Sendîkaya Eğitim-Bir-Sen'ê ji wan re peyam hatiye û dûvrê jî li ser navê Wezareta Perwerdehiyê ji wan û rêveberiyên dibistanan re peyam hatiye. Yıldız, anî ziman ku piştî peyaman hin hevalên wan pir tirsiyane û ji Cizîrê derketine û dom kir: "Ez bi çend hevalên xwe re heta Qoserê çûm û me hevalên xwe yên ku tirsiyabûn bi şandin bajarên wan. Ez û dû hevalên xwe yên li Nisêbînê mamoste bûn vegeriyan. Dû hevalên me yên ku yek ji Tokatê û yek jî ji Giresunê bû gotin; 'îro em ji navçeyê biçin, paşê em ê çawa li rûyê xwendekarên xwe binêrin' û ew jî bi me re li Cizîrê man." Eylem Yıldız anî ziman ku hin mamoste ji ber lêpirsîna wijdanî û hin jî ji ber ramanên xwe yên polîtîk ji navçeyê derneketin. Yıldız bi egera ku mamosteyan ji hev cuda dike Wezareta Perwerdehiyê rexne kir û got: "Yên ku li navçeyan mane bi çavên terorîstan têne dîtin. Bi vê helwestê gel, xwendekar û mamosteyan li hev sor dikin û nakokiyan durust dikin.

Armanca şandina peyaman

Nûnerê Eğitim-Sen'a Şaxa Cizîrê Osman Tetik jî armanca şandina peyamê wek ji hev veqetandina mamosteyan nirxand û got: "Dema ku Wezareta Perwerdehiyê banga semînerekê dike, heftiyek berê me agahdar dike. Ji bo semînerên navxizmetê ji me re peyam hatibû. Di peyamê de ji bo semînerê ez li navçeya Bodrûmê ya bajarê Muğlayê erkedar hatibûm destnîşankirin. Hin hevalên me li Erzîromê, hin li Aksarayê, hin li Yozgatê erkedar kiribûn. Ev ne hiqûqîye. Ji bo vê bêhiqûqiyê jî hewl didin ku rêbazekê peyda bikin, lê şaşiyên xwe zêdetir dikin. Jixwe ez nikarim ji Cizîrê derkevim. Mamosteyên li Cizîrê û navçeyê qedexeya derketina kolanan lê hatibe ragihandin nikarin derkevin. Ev biryar an jî peyam ne ji bo mamosteyên şêniyên van navçeyan e; Ji bo mamosteyên biyanî ye û armanc ji hev cudakirina civakê û mamosteyan e."

Doç. Dr. Vahap Çoşkun:

Divê alî vegerin muzakereyê

Ez dixwazim wekî erênî li ser rola Barzanî bisekinim. Barzanî herdem gotiye ku divê ev pêvajo demildest destpêbike. Û dikare navbeynkariyê jî bike. Him piştî hevdîtinên bi Feridun Sinirlioğlu û Hakan Fidan re, him di serdana xwe ya Tirkiyeyê de ev tişt anî ziman. Rola Barzanî gelek giring e.

Siwar Bedirxan

Proseya çareseriya aştiyane, piştî hilbijartina 7'ê Hezîranê xetimî û sekini. Piştî kuştina polîsan li Serêkaniyê di 24'ê Tîrmehê jî de dewletê dest bi operasyonên hewayî yên li Qendîlê kir û PKK'ê jî ragihand ku agirbest bi dawî bûye. Ev 5 meh in di navbera PKK'ê û hêzên dewletê de şerekî dijwar heye. PKK'ê şerê berê yê li çiyê niha ji ser YDGH'ê li bajaran didomîne û kolanên bajêr û navçeyan bûne navenda qadên şer. Pevçûnên kolanan tesîreke mezin bi ser xelkê sivîl dike û dibe sedem ku bi hezaran malbat ji cih û warên xwe koçber bibin. Her wiha bermayiyên mirovî jî bi wêrankariya wî şerî re rû bi rû dimînin û tên ruxandin. Şerên ku niha li navçeyên Sûr, Cizîr, Nisêbîn, Silopî û Kerboranê didomin tesîreke mezin li raya giştî dike û xetera belavbûnê nîşandide.

Doç. Dr. Vahap Çoşkun ev şer û pevçûnan, mirin û koçberiya xelkê sivîl, egera destpêkirina proseya çareseriyê ji rojnameya BasNûçe'yê re şîrove kir û da zanîn ku ne PKK bi tûndiyê digihijê armanca xwe û ne jî dewlet bi mîlîtarîzekirina navçeyan ew ê negîje ti çareseriyê. Çoşkun her wiha ragihand ku beriya zirara şer zêde bibe divê herdû alî jî vegerin muzekereyan.

Rayedarên HDP'ê dibêjin em li dijî xendekan in. Figen Yüksekdağê jî ev anî ziman. CHP'ê jî vê tiştê dibêje. Û parlamento li derî van bûyeran xuya dike. Her roj kuştî hene. Ev texrîbat û kuştin wê çawa bên sekinandin?

Ji xeynî PKK tu kes xendekan baş nabîne. Rêxistinên sivîl ên li herêmê jî dibêjin ku xendek, herî zêde zirarê didin kurdan. Her wiha dibêjin ku hemû çavkaniyên kurdan ên aborî û dîrokî tên hebakirin. CHP jî helwesta xwe bi awayekî zelal nîşan da û diyar kir ku xendek zirarê didin û divê ji vê yekê vegerin. Figen Yüksekdağê got ku 'em xendekan pesend nakin' lê belê got 'ev yek encama siyaseta ewlekariyê ye.' Ez vê rast nabînim. Divê bi tu awayî xendek neyên meşrûkirin. Divê HDP dev ji çêkirina sedemên xendekan berde û bi awayekî bibiryar ji wan ciwanan re bêje 'xwe bidin paş em ê bi rêyên demokratîk vê pirsgirêkê çareser bikin.' Heke ev neyê kirin sedemên çêkirina xendekan pirsgirêkê çareser nake. Min berê jî gelek caran anî ziman, li vê derê pêşniyarek min heye. Helbet divê partiyên di meclîsê de bi berpirsyarî tevbigerin lê yên esas Dewlet û PKK ne. Divê dewlet bi Öcalan re hevdîtinan bike. Û yekser bi Öcalan û Qendîlê re hevdîtinan bike. Bê navbeynkarî divê vê meseleyê muzakere bike. Rêya çareseriyê ev e. Nexwe tu alî di vî şerî de biser nakevin. Tundiya PKK'ê nagihêje armanca xwe. Dewlet bi zêdekirina ewlekarî û operasyonan nagihe armanca xwe. Divê di demek nêz de vegerin muzakereyan. An jî herkes wê zirarê bibîne.

Li gor daneyan zêdetir ji 200 hezar kes ji wan cihên ku PKK xweserî lê ragehadiye koç kirine. Her wiha KCK'ê jî bangî gel dike û dibêje bila gel ji herêmê koç neke. Armanca PKK'ê çi ye?

Tu wateya gotina, 'bila gel herêmê ne terikîne' tune ye. Nikarin pêşî jî lê bigirin û asteng bikin. Gelê herêmê nikare xwe bigihîne pêdiviyên xwe yên sereke jî. Nikarin biçin zaningeh û nexweşxaneyan. Pirsgirêkên av û elektirîkê di astek bilinde ne. Dema li navçeya Sûrê ya Amedê 17 seat navber dan qedexeyê gel dest bi revê kir û ji xwe re li ciyekê geriyan ku lê bisitirin. Ji ber wê yekê tu wateya van bangan tuneye. Dibe ku hin armancên PKK hebin. PKK wateyê dide van xendekan. Em dikarên vê di bin sê sernavan de rêz bikin. Yek; PKK bi vî awayî hêza xwe nîşan dide. Dibêje, 'herêm dibin kontrola min de ye û dewlet nikare têkevê.' Du; PKK dixwaze destkeftiyên li Rojava bidestxistî bi dewletê bide pejirandin. Bala Tirkiyeyê dikişîne ser arîşeyên nava welat û desthilatiya xwe ya li Rojava bi dewletê bide pejirandin. Sê; PKK dixwaze destê xwe xurt bike û bi vî awayî biçe ser maseya çareseriyê. Ez rewşê wiha dibînim.

Li hêla din jî projeye HDP'ê hebû. Projeya Tirkiyeyîbûn û bêdengkirina çekan demeke dirêj di rojevê de bû. Gelo projeya HDP'ê jî têk diçe?

Tu eleqeya HDP'ê bi van şer û pevçûnan nîn e. Îro li Tirkiyeyê hin partî hene ku federasyonê dixwazin. Hin hene ku serxwebûna Kurdistanê dixwazin. Lê nakevine pozîsyona tundiyê. Kesên ku federasyonê dixwazin hene. Partiyên serxwebûnê dixwazin hene. Lêbelê kesên dibêjin Tirkiyeyîbûn dikevin nava vê rewşê. Ev tiştek îronîk e. Rêya Tirkiyeyîbûn û xweseriyê ji vir derbas nabe. Riyên vekirî hene. HDP partiyek girîng e. 60 parlementerên wê hene. 102 şaredarî di destê wan de ne. Sê şaredarêyên bajarên mezin di destê wan dene. 11 bajêrên mezin ew birêvedibin. Argumanên ku daxwazên xwe bi rêyên demokratîk pêk bînin hene. Ji ber wê yekê gotina Tirkiyîebûnê bê wate dimîne.

Zêdetir ji sê mehan şer û pevçûnên dijwar hene. Li hêlekê sivîl tene kuştin û li hêla din jî bermayiyên kevnare tên şewitandin û talankirin. Navendên siyaseta cîhanê çima bêdeng in? Wateya vê bêdengiyê çi ye?

Helbet ne pêkan e ku vê dramê nebînin. Dîrok ji holê tê rakirin. Aqilmend û mirovên xwedî zanist û ji holê tên rakirin. Hisên bajêrekî jê diçin. Ew dîrok hisên civakê ne. Ji holê rakirina navendên dîrokî civakê bê bîr dihêle. Lê drama mirovî ewqas zêde ye ku kes li ser karesata berhemên dîrokî neaxafe. Beriya her tiştî însan tên kuştin, koç dibin. Ji ber wê yekê rewş gelekî ciddî ye. Ev hilweşandinek aborî û civakî jî bi xwe re tîne.

Hin angaşt hene ku dibêjin di biharê de ew ê Öcalan bikeve dewrê û diyalog disa wê dest pê bikin. Tu tevlî vê yekê dibe? Gelo ev yek pêkan e?

Mimkûn e helbet. Beriya destpêka pêvajoya aştiyê bînin bîra xwe ji meha Tîrmeha 2011'an heta berfanbara 2012'an şerên dijwar diqewimîn. Bi taybetî jî piştî Cotmeha 2012'an alozî gelek zêde bûbûn. Li hemû bajaran tansiyon gelek zêde bûbû. Serokwezîrê wê demê Recep Tayyip Erdoğan di derbarê parlamenterên HDP'ê daxwaza rakirina destnedayînê li ser wan dikir. Lê paşê pêvajoya aştiyê hate destpêkirin. Parlamenterên ku di derbarê wan de qala fezlekeyan dihat kirin çûne girava İmraliyê. Pevajoyeke wiha dest pê kir. Ji ber wê yekê pêkan e ku hevdîtin dîsa destpêbikin. Niha şerekî dijwar diqewime. Lê dibe ku li paş deriyên girtî hevdîtin bidomin jî. Em dizanin ku dewlet herdem deriyekî vekiri dihêle.

Demek berê di dema serdana xwe de Barzanî bahsa berdewamkirina proseya aştiyê kir...

Ez dixwazim wekî erênî li ser rola Barzanî jî bisekinim. Barzanî herdem gotiye ku divê ev pêvajo demildest dest pê bike. Û dikare navbeynkariyê jî bike. Him piştî hevdîtinên bi Feridun Sinirlioğlu û Hakan Fidan re, him di serdana xwe ya Tirkiyeyê de ev tişt anî ziman. Rola Barzanî gelek giring e. Potansiyela Mesûd Barzanî heye ku navbeynkariyê bike. Ji ber wê yekê divê ev ixtimal li ber çav bên girtin. Heta dawiyê ev şer dom nakin. Helbet wê disa vegerin ser maseyê. Ev çiqas zû çêbibe ewqas baş e.

Li hêla din geşedanên li Rojhilata Navîn rû didin jî perçeyekî kaosa li Tirkiyeyê nê. PKK nêzikî Mîhwera Rûsya û Îranê yê. Nêzîkbûna PKK'ê û van hêzên tesîreke çawa li vî şerî dike?

Pêwendiyên li Rojhilata Navîn ne hişk in. Pêwendiyên tifaqê jî gelek ne hişk in. Dibe ku PKK nêzikî Îran û Rusyayê, Tirkiye jî nêzî DYA'yê be. Lê têkiliyek di navbera PKK û DYA de heye. Ji ber wê yekê herêma ku em lê dijîn ewqas tevlihev e ku li aliyekê hemû aktor nêzîkî hev dibin, li aliyê din ji hev dûr dikevin. PKK dibêje ku ji bo pirsgirêka kurd fersendek heye. Ji ber şerê Sûriyeyê û têkoşîna li hember DAIŞ'ê sempatiyek mezin bidestxist. Hem ji Rûsyayê him jî ji DYA'yê alîkarî stend. Û PKK dixwaze ji vê sûda herî zêdê werbigire. Rewşa li Sûriyeyê, bandor li ser şikestina pêvajoya li Tirkiyeyê kir. Şer û polîtîkaya li wir bibandorbû li ser pêvajoyê çareseriyê jî. Geşedanên li Suriyeyê rû didin ji bo Tirkiyeyê ne geşedanên derve ne û bandorê li ser hindûrê Tirkiyeyê dikin.

Ez dixwazim bêm ser meseleya Rojava. Rojava li kîjan aliyê vî şerî ye?

Rojava di navenda vî şerî de ye. Bûyerên 6-7 Cotmeha 2014'an ku şikestinek di pêvajoyê de çêkir, li ser Rojava re destpê kiribûn. Li hember metirsiya ketina Kobanê, êrişên DAIŞ'ê û helwesta Tirkiyeyê, bertekek mezin hebû. Û wan bûyeran şikestinek di pêvajoya çareseriyê de çêkir. Ez polîtîkaya Tirkiyeyê ya li hember Rojava şaş dibînim. Ji destpêkê heta îro siyasetek rast nehat meşandin. Ji destpêka şer xûya bû ku Sûriye weke berê namîne û herêmek kurdan derdikeve holê. Û şûna ku Tirkiye vê weke fersendekê bibîne, ev weke metirsiyekê dît. Û li ser vê metirsiyê siyaseta xwe avakir. Û ya din jî, heke Tirkiye dema ku DAIŞ'ê êrişî Kobanê û Hewlêrê dikir piştevanî û alîkariya kurdan bikira, hem dê pêvajoya çareseriyê berdewam bikira hem jî kurdên li vir bihêz bûbûya. Dîsa îro di gotinên xwe de otonomiyek kurdan a li Rojava weke metirsî dibînin. Ev kurdan diêşîne. Ev polîtîka şaş in. Pêşbîniya min bo Kurdistana Sûriyê, ji ya Kurdistana Iraqê ne cûdatir e. Çawa ku Tirkiyeyê, Kurdistana Iraqê ji bo xwe weke metirsiyek didit, niha jî ji bo Kurdistana Suriyeyê ev tê meşandin. Lê îro di herêmê de pêwendiyên Tirkiyeyê tenê bi Rêveberiya Herêma Kurdistanê re hene. Ev jî derdixîne holê ku ew polîtîka pir şaş bû. Divê Tirkiyeyê piştevaniya Kurdistana Sûriyeyê bikira. Divê Tirkiye polîtîkaya xwe ya li hember Rojava bigûherîne. Piştevaniya bi Rojava re, him wê Tirkiyeyê bihêz bike him jî wê bandorek erênî li ser bûyerên hindûr bike.

Beriya niha Serokwezîr Ahmet Davutoğlu bernameya Hikûmetê ya nû aşkera kir. Tê de qala domandina pêvajoya çaresiyê kir û da zanîn ku ew ê prose bi serkirdeyên civakê re berdewam bike. Kî ne ev serkirdeyên civakê?

Derxistina HDP'ê û PKK'ê ji pêvajoya çareseriyê bi ser nakeve. Du parametreyên vê pirsgirêkê hene. Yek çek in û bêdengkirina çekan e. Divê ev bi PKK re bê gotûbej kirin. Di nava vê de pêşeroj û statuya endam û rayedarên PKK'ê jî heye. Divê ev bên muzakere kirin. Li her derê cîhanê ev wisa ye. Ji ber wê yekê gotina ku em PKK'ê mûxabat nagirin pir şaş e û ev bi ser nakeve, ku ev 40 sal in em dibînin. Ya din jî hêsankirina rola HDP'ê ye, divê ji vê jî sûd were girtin. Divê di dewrê de bimîne. Ev aliyek pêvajoyê ye. Aliyê din mafên gelê kurd ê xwezayî ne. Divê mafên gelê kurd di yasa û makezagonê de bên misoger kirin. Muxatabê vê ne tenê PKK ye. Divê bi hemû kurdan re bên axaftin û gotûbêjkirin. Dibe ku hikûmet hejmara mixataban zêde bike lê bi zêdekirana mixataban divê nekeve du şaşiyan. Yek divê PKK û HDP di dewrê de bin. Û nabe hikumet van aliyên cuda berde hev û bi vî awayî çewtiyê jî neke. Helbet divê nêrîn û fikarên herkesî li ber çav bên girtin û bi daneyên ji van tên girtin bernameyek siyasî bê avakirin. Lê ji dewrê derxistina PKK û HDP bi temamî xelet e. Heke ew ji dewrê bên derxistin tu çareserî nabe.

Di nava vê kaosa mezin de wê diyalogek çawa çêbibe. Navgînên diyalogê wê çibin. Aşitî û çareserî pêkan e?

Mixabin pêvajoyên bi vî awayî ji şikestinan re vekirîne. Destpêkirina pevçûnan nayê wateya ku mase heta hetayî ji holê rabûye. Îhtîmala muzakereyan herdem heye. Dibe ku li hindûr û derve navîgînên cihê bên bikaranîn. Divê bi Öcalan re hevdîtin bên kirin. Divê ji rola navbeynkariyê ya Mesûd Barzanî sûdmendî bê girtin. Divê dewlet û Qendîl, Qendîl û Öcalan bi awayekî yekser hevdîtinan bikin. Di vê astê de ez dirêjkirina pêvajoyê rast nabînim. Divê herkes qertên xwe deyne holê. Bi rastî jî daxwaza PKK, ango PKK çi dixwaze gelek ne zelal e. Ji bo pêşeroja herêmê çi pêşbînî dikin ev gelek ne diyar e. Helwesta dewletê jî ne diyar e. Divê dewlet çi ji vê pêvajoyê fêm dike, aşkera bike. Divê şert û merc bi awayekî şênber bên dîtin û axaftin. Eger pêvajoya çareseriyê destpêbike divê ji şaşiyên berê bê paqijkirin. Xeletiyên berê çi bûn, divê her dû alî jî çi ji aştî û çareseriyê fêm dikin bi peymaneke hevpar ragihîn in. Divê mekanîzmayek bê avakirin ku pirsgirêkekê di navbera her du aliyan de rû da vê çareser bike. Divê teqwîmek bê diyar kirin ku kîjan gav wê kengî bên avêtin divê ev bê diyarkirin.

Jo bo Tirkiyeyîbûn û xweseriyê rêyên vekirî hene. HDP partiyek girîng e. 60 parlementerên wê hene. 102 şaredarî di destê wan de ne. 3 şaredarêyên bajarên mezin di destê wan de ne. 11 bajêrên mezin ew birêvedibin. Argumanên ku daxwazên xwe bi rêyên demokratîk pêk bînin hene. Ji ber wê yekê gotina Tirkiyyîebûnê bê wate dimîne.

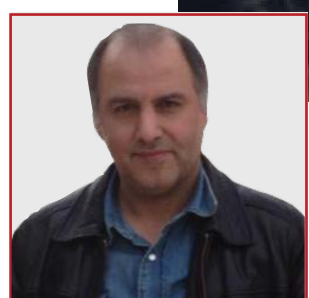
Fina mintiqaya Qerecedaxî de xeylê elewî ciwîyenê. Nê elewîyî zî demê şerê Yavuz Sultan Selim û Şah Îsmailî de mintiqaya Gêxî, Bongulan/Solexan û Xinis ra sûrgûnê tîyayî bîyê. Elewîyê ke sûrgûnê Qerejdaxî bîyê eşîra Pazûkî ra yê. Pazûkî roja ma de bi nameyê bêzkî yenê naskerdene. Toreyo ke mîyanê şarî de vajîno elewîtîya xo dizî anê ca.

Mozayîkê dînan Qerecedaxî:

Elewîyê Sêwregî

Ewro, elewîtîye mintiqaya Sêwregi de pratîk de nêmenda. Labelê her çend pratîk de nêmenda zî, kulturê na bawerîye Sêwregî ser o tesîrêde gird verda yo. Nimûne; resmê Hz. Alî û lajê ci Hesen û Hûseyînî hema-hema her keye de dêsan ra dardekrde yê.

Îsmet Sîvereklî

Sêwregi, hetê dînî ra bajarêda çatray a, zafrengîn a. Nê halî bi hezaran serre ahengêde baş do bajarîya Sêwregi. Ciya-cîya milet û sîvîlîzasyonî, mavajîmê Sumer, Sûbartu, Aqad Hîtît, Asur, Etî, Ûratû, Mîtanî, Sasanî, Bîzans, Ereb, Selçûk û Oamanîyan tîya de binge girewto, rind ya zî xirab; no bajar û na mintiqa îdare kerda.

Her çiqas ke roja ma de îslamîyetî ra qederî dînê bînî piratîkî de nêmendê zî merdim ca-ca rastê rêça xo esta.

Mozayîkê dînanê Sêwregi de elewîtîye zî cayêde taybetî gêna. Elewîyê bajarî di milan ser a ameyê bajar; nîna ra tayê hetê Dêrsimî ra, tayê zî hetê Serhadî ra ameyê.

Abbas Özpolat, eslê xo kirvarij o û dewa Sahrikî ra yo. Vano, "Dewê kirvarijan hemeyê xo dimilî yê û hetê Serhadî ra ameyê tiya û henîfî yê. Dimilî yê ke hetê Dersîmî ra ameyê mintiqaya Sêwregi, hetê dînî ra eslê înan zî elewî yo."

Nê vateyî , Necmettîn Büyükkaya zî tesdîq keno. N. Büyükkaya, kitabê xo “Kalemimden Sayfalar” de behsê kırmancanê Sêwregi keno û "Kirmancê Sêwregi hetê Dêrsimî ra ameyê " vano.

Çimeyanê Osmanîyan nîşan danê ke dormeyê seserra 16. de Dêrsim de bi nameyê “Ekrad-î Dimilî“ eşîrêda kurdan estbîya. Fina yêno vatene ke milêde na eşîre ya kî pêro ameyê Sêwregi û tede ca bîyê. Xora kirmancê (zazayê) Sêwregi xo ra vanê “dimilî“. Vanê no name zî tîya r` a yeno.

Heto bîn ra çorşmeyê Çermûgî de zî dormeyê serra 1500-1600î de xeylê elewî ciwîyayê û wextê cengê Yavuz Sultan Selîm û Şah Îsmaîlî de xeyleyê xo ameyê qirkerdene. Elewîyê Sêwregi dewa-nê bakurê rojavayê bajarî de ciwîyenê. Şarê dewanê Alxas, Dêsman, Çîkan û Qelexan eslê xo elewî yê.

Fina mintiqaya Qerecedaxî de xeylê elewî ciwîyenê. Nê elewîyî zî demê şerê Yavuz Sultan Selim û Şah Îsmailî de mintiqaya Gêxî, Bongulan/Solexan û Xinis ra sûrgûnê tîyayî bîyê. Elewîyê ke sûrgûnê Qerejdaxî bîyê eşîra Pazûkî ra yê. Pazûkî roja ma de bi nameyê bêzkî yenê naskerdene. Toreyo ke mîyanê şarî de vajîno elewîtîya xo dizî anê ca.

"Serokê Partîya Karkerên Kurdîstanî Abdullah Öcalan zî na eşîr ra yo" û eslê xo qerejdaxîj o.

Kê Bavoyî

Beşê eşîra Bêzkîya Qerejdaxî re Kê Bavoyî serdarîye kenê. Kê Bavoyî ra Kê Şêx Qasim El-Hadî zî vajîno. Lajê şêx Qasim El-Hadi, Şêx Eyup o. Şêx Eyup, serehewadena Şêx Sehîdî de ci kîşta hemberê Dewleta tirkan şer keno û dima yeno tepiştenê û bi Dr. Fautê çermugij ya, 18 nîsana 1925in de Dîyarbekir de yêno dardekerdene. Cayê definkerdishê ci heta ewro nîyameyo eşkêrak-erdene.

Şêx Eyup

Şêx Kasimî ra panc lajî û hîrê keyney benê. Lajanê ci ra Şêx Xalîd, serra Hîcrî 1279 de (Mîladî 1895) dewa qezayê Dîyarbakirî Çinarî Altoxar (Altunkara) de yeno dinya. Şêx Qasim, Şêx Xalîdî keno xelîfeyê xo û rişeno dewa Sêwregi Gulpewari (Gülpınar).

Şêx Xalîdî ra Şêx Eyup beno. Şêx Eyup, di cinîyana zewjîyeno. Cira yew lajek û hîrê keyneyî benê. Cinîya ciya ci Sabita Xanime ra Şêx Xalit û Vesfa (Vasfiye) xanime yênê dinya.

Cinîya bîne Salime Xanimê kê Tîmuran ra ya. Na cinîke ra, 1921 de yew keyneke bena ke na-meyê ci û Yaşar-Hîcran a. Yaşar-Hîcrane dewa Sêwregi Karapinar de ameya dinya. Salîme Xa-nime 1958 de şîya heqtê rahmetî.

Yaşar-Hîcran Xanime malbata Çîmenan ra bi Fexrî Çîmenî ya zewjîyena. Fexrî Çîmen Teşkîlatê Emnîyetî Masayê Qaçaxîye de wezîfedar bî. Vesfa (Vasfiye) Xanime zî kê Oymana rê veyve şina.

"Şêrê Qerecedaxî"

Demo ke xebera serehewadana Şêx Saîdî (1925) resena Sêwregi, Şêx Eyup serehewadanê Şêx Saîdî re wayîr vejîyeno û mirîdanê xo arêdano pê û sevkîyatê leşkerîyê yê Dîyarbekirî dano vin-darnayenê. O, bi stratejîyê pirodê û biremî ya ser kewno. Şarî mîyandê sey "Şêre Qerecedaxî" yêno naskerdene.

"Şêrê Qerecedaxî"'kê Tîmura ra birayê cinêrda ci gerre keno û yeno tepîştene. Fina milet miyan de vajîno ke, poxta serkewtena Şêx Eyupî hemberê dewleta tirka, Sêwregi serra 1926 de kerdea qeza.. Verê ci vilayet bî ya.

Şêx Eyup, eslê xo elewî nîy o, labelê cî rê vanê "Kê Bavoyî"? Ma tenê kî na mesela sero finderê;

Şêx Eyub, sey Şêx Eyubê bin Şêx Xalîd bin Mele Kasım El-Hadî yeno naskerdene. Kalêke ci Mele Kasım, heremda Botanî ra dewa Derşevi (Alkamer) ra yo. Malbata xo, Malbata Bedirxanî ya het de karê îlmî yê resmî de wezîfedar bîya.

Malbata Bedirxanîyan, seba serehewadayîşê hemberê Osmanîyan yêna surgunkerdene. Malbata Şêx Eyub zî, 1848 de bi înan ra pîya yêna surgunkerdene. Mele Qasim no dem de, bajarê Muşî de Mele Resul-î Sipkî hethete de shagirt o, yanê yêno perwerdekerdene. Mele Qasim, bi lez wen-dishî caverdano û ageyreno dewa xo. La tîya de malbata xo nêvîneno, geyreno ci û dima kî ke-weno şopta malbata xo.

Rojan ra rojê xeberdar beno ke malbata xo surgunê Qerejdaxî bîya,. Seke hêsîno pê kî qet nêvin-deno keweno ray; Dewa Qazayê Dîyarbekirî Çinarî Akpinarî de, beno mêmanê Şex Hesenê Nûranî. Dima, şino Qerjdax û malbata xo fîneno û ci ra helalîye wezeno. Helalîye ra dima ageyreno dewa Akpinarî û tiya de heyatê xo de-wam keno. Rojan ra rojê Şêx Hesenê Nûranî mirêno û goreyê vasîyetê ey cayê ci gêno û beno Şêx. Mele Qasim, şîxîye ra dewanê Al-Toxar û Gûzelşeyh herîne-no û dewa Al-Toxar beno ca. Na hereme de beno şêxêdo namdar.

Şêx Hesenê Nûranî

Şêx Hesenê Nûranî, terîqatê Nakşîbendî beşa Xalîdî ra yo û eslê xo pazukî yo. Nê keyeyî heta ser-ra 1514î, bi nameyê Sefeîyan mintiqayê Gexî, Solxan, Xinis û Xelat îdare kerd o. Kokê ci reseno eşîra Sûweydî. Beşê de Suweydî sunî yê, la belê nê bi xo elewîyê. Xeylê endamê eşîra pazukîyan (elewî), deme şerê Yavuz Sultan Selim û Şah Ismailî de mint-iqaya Gêxî, Solexan û Xinisî terk kenê şinê Îran. Êyê ke pey de manenê, ê kî zulmê Suweydîyan ver welatê xo terk kenê Dîyarbekir, Xarpêt, Dêrsim, Melatî, Adîyeman û Rehay ra vila benê. Nîna ra xeyle ci yenê mintiqaya qerejedaxî de ca benê.

Mele Qasim, demo ke Şêx Hesenê Nûranî hetê maneno û bi zaneyena xo tesîrêdo girs ey ser o verdano, beno halîfeyê ci û herinda ci geno. Pox ta teqilîyê malbata Şêx Hesenê Nuranî yê bi Sefeîyan û ca girewtena eye ra, malbata Mele Qasim şarî mîyan de zey „Kê Bavoyî" yêna naskerdene. Roja ma de lajê torinê Şêx Eyubî Qasim (Kasim) Gûlpinar, Kê Bavoyî rê serdarîye keno û parlamanterê AKP yê bajarê Reha yo.

Ewro, elewîtîye mintiqaya Sêwregi de pratîk de nêmenda. Labelê her çend pratîk de nêmenda zî, kulturê na bawerîye Sêwregî ser o tesîrêde gird verda yo. Nimûne; resmê Hz. Alî û lajê ci Hesen û Hûseyînî hema-hema her keye de dêsan ra dardekrde yê.

Fina herema Sêwregi de zîyare zey baba Hacı Osman, baba Abalı Hacı (Mustafa), baba Gürüzlü Hacı(Mehmet), baba Seyit Ahmet, baba Kafur û baba Koc este û hetê şardê bajarî ra yene zîyaret kerdene.

Eelewîyê bajarî şarî mîyan de

Zey "çilapifî" zî yênê naskerdene. No termêdo negatif o, qande xirabnîşandayîşê elewîyan vajîno. Bajar de kesê ke ewro hîna zî elewî yê, elewîtîye xo bi dizî anê ramenê. Nê elewî demo ke roj akewno, verê xo danê ci û diway kenê. Yeno vatîş kê no retell dînê Zerdeştî de zî est o.

Aktoro namdar Yilmaz Güney, esli xo dewa Dêsmanî ra yo. Kalikê ci Dêrsîm ra bi des malbatan ra koç kerdo û dewa Dêsman de ca bîyo. Şarê na dewe pêrko eslê xo elewî yê.

Roniştvanê dewa Alxasî rê vanê alxasijî. Alxasijî, taynê xo Sêwregi de taynê xo yê bîne zî Mereş de roşnîshenê. Goreyê dîyayîshê eslê nînan Şam ra ameyo. Kese ke Mereş de roşnîshenê elewîtîya xo piratîk de ramenê û bi elewîtîya xo sereberz ê. La ê ke Sêwregi de roşnîshenê, elewîtîya xo înkar kenê û no înkar zî seba demê qirkerdishê armenîyan ra mendo, yeno vaten-eyene. Fina Elewîyê Sêwregi herçendê roja ma de vêşîyê ci bîyê sûnî zî, roşananê zey rojeyê Mu-harremî, roja Aşure, Xidirellez û Newrozî fîraz kenê.

Baxên Hewselê jî di xeterê de ne

Reyhan Akgün

Pevçûn û şerên ku li navçeya Sûrê ya Amedê didomin bi xwe re xeteriyên mezin jî tînin. Ziyankariya li ser baxên Hewselê û hilweşandina şûnwarên dirokî ji bo navçeyê metirsiyeke mezin bi xwe re tîne. Her wiha çek, bombe û teqemeniyên ku li van deran têne bikaranîn bi xwe re talankirina xwezayê jî tîne. Dezgeh û rêxistinên sivîl dixwazin ku leşker dorpêça baxên Hewselê rabikin. Seroka Rêveberiya Qada Baxên Hewselê û Bircên Amedê Nevin Soyukaya diyar kir ku baxên Hewselê û peyzaja çandî ya mîrateya cîhanê ji bo kela Amedê cîhekî tampon e û divê ev derdor bi tevahî ji alî rêvebiriya herêma plansaziyê ve bê parastin.

Bircên Amedê û baxên Hewselê ku beşdarî lîsta mîrateyên çandî û dîrokî ya UNESCO'yê bi xetera ku ji vê lîsteyê derkeve re rû bi rû ye. Ev qadên ku çend meh berê bi xebateke mezin û kedeke bêhempa ketibûn lîsta UNESCO'yê niha bûye qada şer û pevçûnên di navbera hêzên ewlehiyê û endamên YDG-H'ê. Seroka Rêveberiya Qada Baxên Hewselê û Bircên Amedê Nevin Soyukaya di derbarê bûyerên ku li Amedê diqewimin de da zanîn ku li navçeya Sûrê qedexe û dorpeça 6. pêk hatiye, di vê qedexe û dorpeça nav Sûrê de bêtir ziyana mezin li ser bircan pêk hatiye û wan ziyanên mezin ên ku li bircan hatine kirin destnîşan kirine. Soyukaya diyarkir ku baxên Hewselê û peyzaja çandî ya mîrateya cîhanê ji bo kela Amedê cîhekî tampon e, ev derdor bi tevahî di bin rêvebiriya herema plansaziyê de divê bê parastin. Soyukaya da zanîn ku ev herêm ji aliyê UNESCO û Wezareta Çandê ve jî bi yasaya hejmar 2863 wek qada mîrateyên çandî ku divê bê parastin hatiye destnîşankikirin û di çarçoveya beşdarbûna lîsta UNESCO'yê de ev qad qadeke cîhanê ya dîrokî û çandî ye. Soyukaya da zanîn ku di nava Bircên Amedê de gelek mîrateyên çandî hene ji wan 124 şûnwarên bîrdarî û 410 şûnwarê sivîl hatine destnîşankirin û ev der ji aliyê Wezareta Çandê ve wek qada sîtê hatiye ragihandin. Soyukaya diyar kir ku li navçeya Sûrê şûnwarên dîrokî bi pevçûn, dorpeç û êrîşên polêsan dibe ku ziyanên pir mezintir bibîne û pêwîstî bi wê yekê kir ku divê ev der bêne parastın.

"Wezareta çandê xebatan nake"

Soyukaya di derbarê xwedîlêderketina Wezareta Çandê de jî anî ziman ku her der hatine gulebarankirin, bi çekan derb lêxistine, şûnwar û berhemên dîrokî hatine şevitandin û piştre jî hatine hilweşandin. Lê lê divê ev neyên kirin, ev qetlîama çandê ye, vana zirareke mezin daye nesç(doku) a bajêr. Ev mîrate yê me tenê nine yê hemu cîhanê ye, zirar dîtina wan mîrateya û baxçeyên hewselê ji bo Tirkiye yê jî windakirina prestîjeke mezin e." Soyukaya da zanîn ku baxên Hewselê wek şunwarên dîrokî yê nava Sûrê hezar sal in bi vî bajarî re dijî, di heman demê de mîrateyeke srûştî ya vê erdnîgariyê ye û divê ev ziyandana vê mirateyê li ber çavan bê girtin û bizavên bi vî rengî bêne rawestandin. Soyukaya got ku ji ber ev herêm ji alî hêzên ewlehiyê û leşkeran hatine dorpêçkirin, ew nikarin ji bo parastina avahiyên dîrokî tu tiştekî bikin û di dema beşdarbûna lîsta UNESCO'yê de, ji bo heta sala 2017'an peywir dane pêşiya me, divê ev xebat heta wê demê bê bi cîh anîn û got: "Dema ku em van xebatên ku UNESCO'yê ji me xwestiye pêk bînin. Berpirsiyarê vê babetê Dewleta Tirkiyeyê û Wezareta Çandê ne. Heta niha Wezareta Çandê di vî warê de tu xebat nemeşandiye. Divê vê xebatê bi me re pêk bînin lê belê heta niha tu têkiliyek di navbera me û wan de çênebûye."

> Şer ne tenê mîrateyên dîrokî yên Sûrê, Baxçeyên Hewselê jî dixe bin xeteriyeke mezin. Pispor dibêjin ger ku ev rewş wisa bidome egerî heye ku UNESCO Baxçeyên Hewselê û mîrateyên dîrokî yên Sûrê ji lîsta xwe derxe û bang li herkesî dikin ku xwedî li van mîrateyên çandî û hawirê derkevin.

"Divê em sozê parastinê bi cîh bînin"

Nevin Soyukaya di berdewamiya axaftina xwe de da zanîn ku ne UNESCO, ne jî ew, ji ber şer û pevçûnan nikarin li van deran xebatên destnîşankirina ziyanan bikin û dom kir: "Ev ziyan wê encameke çawa derxe holê em jî nizanin. ji ber ku ziyandanên van şûnwaran didome ew nikarin biçine cihên bûyeran. Soyukaya amaje bi xebatên ji bo baxên Hewselê û bircên Amedê bikevin lîsta UNESCO'yê wan hemû amadekariyan kirî ye, lê belê ji bo prosedora fermî ji bo serlêdanê Wezareta Çandê erkdar dibîne wezaretê serdanê kirî ye. Soyukaya diyar kir ku bi vê erêkirina beşdarbûna lîsteyê re wan soz daye hemû cîhanê ku ew ê vê mirateyê biparêzin û wiha dom kir: "Divê em sozê xwe bi cih bînin. Ger ku ev erk neyê bi cîh anîn, wê ev mesele bibe pirsgirêkeke mezin."

"Dorpeça Sûrê tê mezinkirin"

Hevserokê Meclisa Ekolojiyê ya Amedê Özgür Köroğlu di derbarê bi cîhkirina leşkeran a baxên Hewselê agahî da û got ev yêk yê gelek zirar bide xwezayê. Köroğlu da zanin ku ew nikarin ji hikumeta Tirkiyeyê ya niha ku tu kiymetê nade jiyana mirovan re bibejin xwezayê biparêzin. Köroğlu got li heremê komkujiya mirovan wek tiştekî ji rêzê tê dîtin û bi komkujiya mirovan komkujiya xwezayê vê rewşê xirabtir dike û ev komkujî jî wek peywirek tê dîtin. Köroğlu got: "Havînê daristanên navçeya Licê hatin şewitandin û ev asayî hate dîtin. Wekî ku bi terorê rê têkoşînek pêkanîbin hate nişandan. Bi pevçûnên herî dawî taxrîbatek mezin li navçeya Sûrê pêk hat. Zirarek mezin dane avahiyên dîrokî, navendên olî hatin bombebaran kirin û ev pêvajoyek asayî hate dîtin." Di derbarê buyeran de Köroğlu da zanin ku ev dorpeça li Sûrê tê mezinkirin û bi vê awayê zirarê didin baxên Hewselê jî. Köroğlu diyarkir kir ku li Sûrê çek û bombeyên kîmyewî tên bikaranîn û ev zirarek mezin dide xweza û der û dorê.

"Ziyana dorpeça leşkerî nayê zanîn"

Köroğlu da zanîn ku bombeyên tên bikaranin axê qirêj dikin û ziyanê didine xak û avê, ax berhem nade û bi egereke mezin ajalên ku di nava vê avê de ne jî wê bi bandora vê bimirin. Köroğlu got: "Ev çeken ku tên bikaranîn, wê hilberina sewze û fêkiyên ku ji bexçeyên hewselê têne çinîn de jehri bikin. Ev yek jî ji bo tenduristiyê û aboriyê pirsgirêkek mezin derxe holê." Köroğlu diyarkir ku ew nizanin wê baxên Hewselê û ekolojiya bajêr ji vê çiqas zirar bibîne, çekên ku niha li navçeya Sûrê têne bikaranin bi awayekî zirarê dide hilberinan. Köroğlu got ger pevçûn zêdetir bibin wê texribeke mezin bi xwe re bîne û wê dar bêne jêkirin û ev jî zirarê bide çandiniyê: "Ji ber bi cihkirina leşkeran ya baxên Hewselê, karê me hemu di cih de ma. Dema ku UNESCO'yê biryara parastina Sûr û Hewselê da ne tenê ev cîh, derdorê vanderan jî hilda bin parastinê. Xebaten me hemû nîvco man şûnwarên dîrokî têne texripkirin. Ger ku wiha bidome wek Palmira yê, ev der jî we ji listeya mirateyên cihanê ya UNESCO'yê wê bê derxistin." Köroğlu got, ji bo kontrolkirina Sûrê, Hewsel jî dorpeç kirine, ew nizanin ku ev dorpeç wê bi giştî çiqas zirarê bide baxên Hewselê û derdora wê.

ENKS:

PYD'ê Ala Kurdistanê qedexe kir

Hêmin Dildar

Di sala 2012'an de qeyrana siyasî li Sûriyê dest pê kir tesîreke mezin li Rojavayê Kurdistanê jî kir. Bi qeyrana şerê navxeyî ya li Sûriyê Partiya Yekîtiya Demokratîk (PYD) li Rojavayê Kurdistanê li cihên ku rejîma Beşar Esad vala kir, bicîh bû û dest danî ser rêvebiriya bajaran. Piştî ku hêzên Nusra û DAİŞ'ê ajotin ser gund û bajarên Rojava û berxwedana YPG'ê destpêkir, herem di nav şer de kavil bû, di nav kurdan de jî pirsgirêkên navxweyî destpêkirin. PYD û partiyên din yên kurd ku li bin sîvana ENKS'ê de ne li gel hewildanên hevkarî û yekîtiyê dest bi şerê desthilatiyê kirin. Helbet ji ber ku PYD xwedî hêzên çekdar û alîkariya rejimê bû di demek kin de hêzên din li heremê tasfîye kir û monopola leşkerî bidest xist. Li gel vê yekê jî asayîşa PDY'ê li dijî partiyên din û muxalefetê dest bi siyaseta çewisandinê kir. Di encam de gelek ji kadroyên ENKS'ê hatin kuştin, girtin an jî sirgûnkirin. Xebata çendîn partiyên din hatin qedexekirin. Li gel vê yekê PYD li heremên Rojava leşkeriya neçar jî ragehand û keç û xortên di temenê leşkeriyê de ne, neçarê çekgirtinê kir.

Siyaseta PYD'ê ya li dij muxalefetê û li beramberê kes û layên ku ne ji wan in di demek kin de bû pirsgirêka herî mezin li heremê. Ji ber vê siyaset û çewisandinê bi dehhezaran rojavayiyan koçkirin. Ciwanên ku koçî Başûr kirin û nêzîkî ENKS'ê bû, bi navê Peşmergeyên Roj, yekineyên leşkerî avakirin û tevlî şerê dijî DAİŞ'ê bûn. Niha di nav siyaseta kurd ya Rojava'da yek ji mijarên nakok, vegera van Peşmergeyan e. PYD rê nade ku ji bilî YPG ya bi wan re girêdayî ye, li Rojava hêzeke çekdar ya kurdan hebe.

Xetimandina lêvegera siyasî

Li ser mezinbûna pirsgirêkan Serokê Herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî bo danûstendin û lihevhatina aliyên siyasî yên Rojavayê Kurdistanê di Tîrmeha 2012'an de aliyên siyasî yên Rojava li Hewlêrê li hev kom kir. PYD û ENKS li ser sê xalan li hev kirin û biryara wê yekê sitendin ku ew ê hem ji bo birêvebirin hem ji bo parastin û hem jî ji bo rewşa aborî ya Rojava desteyan avabikin û bihevre tev bigerin. Piştî îmzekirina wê Peymana Hewlêrê bi du hefteyen endamên PYD'ê dan zanîn ku ew ne pabendî wê biryarê ne û ew wê biryarê nas nakin.

Lêbelê PYD heta 10'ê Cotmeha 2014'an siyaseta û îdeolojiya xwe li ser xelkê zal kirin û bi xetera ketina Kobanê jî re dîsa berê xwe dan HRK'ê û "xwestin" bi ENKS'ê re rûnên û li hev bikin. Di vê serdana jî de aliyên siyasî yên TEV-DEM û ENKS'ê li Duhokê li hev kom bûn û piştî wê kombûnê rêkeftin durist bû û aliyên siyasî weke Rêkeftina Duhokê li ser sê xalan li hev kirin û di encama wê rêkeftinê de encûmena Lêvegera Siyasî ava bû. Aliyen siyasî yên TEV-DEM'ê pabendî wê Rêkeftina Duhokê jî nebûn û siyaseta xwe ya dengî li ser Encûmena Lêvegera Siyasî jî ferz kirin û bûn sedem ku karê Lêvegera Siyasî raweste. PYD'ê bi wan kiryarên xwe rê li ber siyaseteke muxalîf girt û kir ku xelk cih û warê xwe bi cih bihêlin û da endam û xebatkarên partiyên din ê siyasî jî bên zindanîkirin.

Îbrahîm Biro

> Piştî ku hêzên Nusra û DAİŞ'ê ajotin ser gund û bajarên Rojava û berxwedana YPG'ê destpêkir, herem di nav şer de kavil bû, di nav kurdan de jî pirsgirêkên navxweyî destpêkirin. PYD û ENKS'ê li gel hewildanên hevkarî û yekîtiyê dest bi şerê desthilatiyê kirin. Ji ber ku PYD xwedî hêzên çekdar bû di demek kin de hêzên din li heremê tasfîye kir û monopola leşkerî bidest xist. Li gel vê yekê jî asayîşa PDY'ê li dijî partiyên din û muxalefetê dest bi çewisandinê kir.

Êrîşa merasîma Ala Kurdistanê

Herî dawî asayîşa bi ser PYD'ê bi ser merasîma Ala Kurdistanê ya li Girgê Legê de girt û rê neda merasîm bi rêve biçe. Hêzên asayişa bajarokê Girgê Legê yê li herêma Cizîrê ya Rojavayê Kurdistanê bi 3 otomobîlên agirkuj ava şid li beşdarên merasîmê reşandin û hewl dan ku rê nedin beşdarên merasîmê Ala Kurdistanê bilind bikin. Serokê ENKS'ê Îbrahîm Biro ji BasNûçe'yê re axivî û eşkere kir ku zêdetir ji hezar kes beşdarî merasîma bilindkirina Ala Kurdistanê bûn û asayîşa PYD'ê rê li ber wan girtiye û êrîşî wan kiriye da ku Ala Kurdistanê bilind nekin û merasîm pêk neyê. Biro bal kişand ser pêkutiyên PYD'ê û wiha berdewam kir: "Beriya ku merasîm destpêbike dest bi êrîşan kirin. Rêya dihat bajarokê Girgê Legê girtin da ku xelk nere wî bajarî û beşdarî merasîmê nebe. Lê belê ji heft salî heta heftê salî bi hezara xelk derketin kolanan û ala Kurdistanê bilind kirin." Biro tekez kir ku PYD û layengirên wê Ala Kurdistanê qebûl nakin û wan ji xwe re aleke taybet çêkiriye û Ala Kurdistanê qedexe kirine. Her wiha Biro amaje bi wê yekê kir ku şervanên kurd ji bo bilindkirina ala rengîn xwîna xwe rijandine û PYD wê alê nas nake û dijî wê rêdariyê jî derdikeve."

Her wiha hat zanîn ku piştî bi serde girtina merasîmê asayîşa PYD'ê bi ser xelkê de girtiye û hemwelatiyên bi navê Xelîl Hecî Osman, Ebdurehman Hiso, Mistefa Hemo, Şêxmûs Mihemed li Gerkê Legê hatin girtin û zindanî kirin.

Leşkeriya neçar û zarokên li zindanê

Li hêla din Îbrahîm Biro bal kişand ser êrîşa PYD'ê ya li gundê Siwêdiyê yê Dêrîkê jî û da zanîn ku 8 kes ji aliyê asayîşa PYD'ê ve hatine girtin û ew niha di girtîgehê dene. Biro da zanîn ku di nava girtiyan de zarok jî hene kiryarên PYD'ê ne dih cih dene. Li gundê Siwêdiyê yê ser bi Dêrikê ve, hêzên asayişa PYD'ê xwestin çend xortan bibin "leşkeriya neçar" lê malbatên wan nehiştin û di encamê de alozî di navbera asayiş û gundiyan de derket û asayişê piştre bi dehan ji gundiyên Siwêdiyê girtin. Li Rojava asayişa PYD'ê bi karwanekî otombîlan û bi hejmareke mezin hêzên asayîşê berê xwe didin gundê Siwêdiyê yê ser bi Dêrikê ve. Bi taybetî jinên gund bi diruşmêyên "zarokên me bidin me" berzkirine û dayik û zarokên wan ji aliyê asayîşên ve hatine destgîrkirin.

PYD: Ciwan li dijî qanûnan derdikevin

Li aliyê din rêvebirê PYD'ê li Qamişlo Ekrem Hiso jî ji BasNûçe'yê re got ku êrîş û fişar li ser ENKS'ê tuneye û nûçe û vîdyoyên di medyayê de cih digrin jî rastiyê nişan nadin. Ekrem Hiso da zanîn ku ew ji wan êrîşî merasîma Ala Kurdistanê jî nekiriye. Hiso di berdewamiya axaftina xwe jî bal kişand ser êrîşa girtina ciwanên li Girgê Legê jî û îddîa kir ku ciwanan bi ser asayîşê de girtiye û li dijî yasa û qanûnan derketine. Hiso, wiha berdewam kir: "ENKS'ê divê piştgiriya kurdan bike. Bi neyarên kurd re rûdine. Ji bo kurdan çi tê kirin li dijî wê radiweste. Kiryarên wan nayên qebûlkirin." Hiso li hêla din bang li ENKS'ê jî kir ku divê bên li Rojavayê Kurdistanê bi cih bibin û tevlî "rêveberiya xweser" bibin û beşdarî reforma Rojava bibin. Hiso her wiha domand: "Çareserî li Rojava ye. Bila ENKS dev ji beşdariya rêxistin û hevkariya li dijî Rojava berde, berê xwe bide Rojava û bên beşdarî rêveberiya xweser bibin û din ava wê de cih bigrin."

Keda afirînerên muzîka kurd tomar bû

Tekoşin Mêrdînî

Xebata ku wek proje li Duhokê, bi piştgiriya Şaxa Duhokê ya Wezareta Rewşenbîrî û Lawan destpê kir û bi piştgiriya Serekotiya Daîreya Çand û Hunerê ya Şaredariya Parêzgeha Amedê dom kir encam da. Ev xebata ku wek berhemeke ji dû bergah pêk tê û ji alî Lêkolîner û Berpirsa Muzeya Bajar a Amedê Zeyneb Yaş ve hatiye amadekirin, bi navê 'Şakarên Muzîka Kurdî' bi berga xwe ya yekem derket pêşberî hezkirî û meyldarên muzîka kurd.

Berga yekem a 'Şakarên Muzîka Kurdî' derçû. Berhema ku bi alîkariya Şaxa Duhokê ya Wezareta Rewşenbîrî û Lawan û Serekotiya Daîreya Çand û Hunerê ya Şaredariya Parêzgeha Amedê, ji alî Lêkolîner û Berpirsa Muzeya Bajar a Amedê Zeyneb Yaş ve wek dû berg hatiye projekirin, bi berga xwe ya yekem derket pêşberî hezkiriyên muzîka kurdî. Di berga yekem de serpêhatî, wêne, belgeyên arşîvî û tomarên deng ên 3 stranên 110 stranbêj û dengbêjên kurd hene. Berg ji 900 rûpelan pêk tên û li gel bergan DVD'yê ku ji 142 tomarên deng ên resen ên hunermendên ku bi zaravayên kurmancî, soranî û zazakî stirîne jî heye. Di berga yekem de 52 hunermendên ku di navbera salên 1803-1930'an de jiyane hene û di ya dûyem de jî 58 hunermendên ku di navbera salên 1931-2015'an jiyane hene. Di derbarê xebat û naveroka berhema ku ji alî Şaredariya Parêzgeha Amedê ve hatiye çapkirin de amadekara berhemê Lêkolîner Zeyneb Yaş da zanîn ku ev xebat li Enstîtuya Kelepûra Kurdî ya Silêmaniyê bi xebata li ser jiyana Hunermend Eyşe Şanê destpê kirî ye û paşê xebat li ser hunermendên kurd yên din berfireh bûye û wek xebateke arşîvê dom kirî ye û encam daye. Yaş wiha dom kir: "Ji bo vê xebatê me li Enstîtuya Kelepûrê Kurdî ya Duhokê beşa lêkolînê vekir û heta sala 2011'an li vê derê xebatên çand û dîroka kurd meşiyan. Di dema domandina vê xebatê de min bi rêya hevalekî xwe gihand tomara dengê berhema 'Şivanê kurd'. Ez tomar li New Jerseya Wîlayeta Amerîkayê bûye. Ev behrem, di sala 1912'an de ji aliyê hunermendê suryan ê Amedî Xosrof Malool ve li Mûsilê bi ser Odeon Plakê ve hatiye tomarkirin. Her wiha me xwe gihand dengê Alî Azgar Kurdistanî yê sala 1924'an, Elmas Mihemed ê sala 1926'an, Meryem Xan û Tahir Seîdê Ebo yên ku di 1926'an de hatine tomarkirin. Me xwe van tomaran berhev kir û di vê berhemê de cih girtin."

"Hemû xebat û berhem resen in"

Zeyneb Yaş di derbarê pêdiviya xebatê de diyar kir ku li her aliyê Kurdistanê huner û hunermendên wenda ku nayên nasîn hene û anî ziman ku bi vê xebatê re wê kurd hem hunera kurd hem jî hunermendên dildarên kurdî û tomarên bibînin. Yaş anî ziman ku ji her hunermendan j plakên kevir, kaset û tomarên malan herî zêde sê stran hene û wiha dom kir: "Beriya ku em reseniya van berheman tev bidin me ew anîn asta guhdarkirinê. Du caran hatin paqijkirin, jixwe xebata herî zor a vî karî ev bû. Hin stran dû sê parî bûbûn û bidestxistina reseniya wan karekî pir zor bû. Tomar pir bi qelîte nebûbin jî me grîngî da reseniya wan. Ligel ku min zanibû hin stran ji bo wî hunermendî gelek gring in jî, ji ber ku dengê wan nebaş bûn, min ew bi kar nehanîn û min ne xwest stranek deng xerab bê bikaranîn. Me tenê yên ku me ew paqij kiribûn bikar anîn " Yaş, da zanîn ku kir ku notayên stranan ji aliyê hunermend Mihemed Ferha, Evren Koç û Eriş Dervişoğlu hatine amadekirin û Evren Koç jî sererastkirina notayan kiriye. Yaş anî ziman ku ev tenê xebata wê nîne, xebateke komî ye û dom kir: "Dema ez li ser berhemên hunermendên kurd ên kafkasan dixebitîm, min ji hunermdên kurd ên wê derê alikarî wergirt. Wek nimûne; Prîskê Mihoyî, Aslîqa Qadir û Tosinê Reşîd. Van ciwamerdan pir alîkariya min kirin."

> Şakarên Muzîka Kurdî ku li Silêmanî destpê kir û piştî rawestgeheke li Duhokê gihîşt Amedê û li Amedê kete pirtûkxaneya kurdî. Ev berhema ku ji dû bergan pêk tê û ji alî Lêkolîner Zeyneb Yaş ve bi keda salan hatiye amadekirin stran, notayên wan û jiyana 110 kesayetên hîmên mûzîka kurdî tomar kirî ye.

"Armanca me huner bû"

Zeynep Yaş di berdewamiya axaftina xwe de diyar kir ku ew tenê li ser stranbêj û hunera wan nexebitîne, Û got: "Wek tê zanîn gelek hunermendên ku ne kurd in, lê belê bi awayekî serkeftî hunera kurdî pêk tînin hene. Xosrof Malol, Karabetê Xaço, Aram Tîgran. Van hunermendan sûdeke mezin li mûzîk û hunera kurd kirine û ji ber vêyekê me ew jî beşdarî berhemê kirin. Me bêtir bala xwe da ser stranbêjiya serkeftî ya bi kurdî û amûrjenan. Wek nimûne; Me jiyanname û tomarên dengên bilûrvan û sazbendên serkeftî jî beşdar kirin." Yaş, anî ziman ku ji ber bêdewletbûnê weke her babetê, di warê hunerê de jî keda kurdan hatiye dizîn, carinan stranên kurdî hatine wergerandin an jî wek bi zimanekî din be xwedî lê hatiye derketin, carinan jî tenê muzîka stranê an gotinên stranê bi zimanekî din hatine wergerandin. Zeyneb Yaş wiha dom kir: "Dema me lêkolîn dikir, em pê hesiyan ku gelek stranên kurdî ji bo tirkî hatine wergerandin û mebesta me bi vê xebatê ew e ku dîroka muzîka kurdî ji nû ve lê ji alî kurdan ve bê tomarkirin. Elî Xendan ku tomarên wî di vê berhema me de hene, 132 salan jiya ye. Ji bo wî bernameyek hatibû amadekirin, gava min temaşe kir, min ev agahî bi dest xist ku ev hunermendê hêja, ji bo gelek stranbêjên Soran serçavî ye. Em dizanin ku gelek stranên îro ji wê demê ve mane û gihîştine me."

Pêvajoya berhevkirina arşîvê

Zeyneb Yaş di derbarê berhevkirina Şakaran de anî ziman ku hunera kurd jî wek gelê kurd zêde belav bûye û berhevkirina berhemên hunerî jî ji ber vê sedemê ne hêsane. Yaş da zanîn ku ji ber ku kurd bi zaravayên cûda diaxivin, di berhevkirina berheman de pêwendî jî zortir dibin û zêde didomin. Yaş wiha peyivî: "Gava me li ser hunermendan lêkolîn dikirin, me hewl dida ku di derbarê wan de çi agahî hebin, bêne berhevkirin. Berî her tiştî me hemû daneyên piyaseyê berhev kirin. Dema ev têr nekirin, me xwe gihand malbatên hunermendan û bi ser wan ve me xwe gihand arşîvan. ji aliyê din ve jî me stranên gelek hunermendan li ser înternetê peyda kirin. Li Amerîkayê em ketin pey şopa Xosrof Malool. Li wê derê di derbarê wî de çi xebat hebin, me dane hev û anîn. Li Başûr hevalên koleksiyoner hene ku karê baş ê arşîvê kirine, min gelek ji wan sûd wergirt. Her weha radyoyên kurdî arşîvên xwe ji bo min vekirin. Sûda wan pir gihîşte min. Dezgehên bi ser Wezareta Rewşenbîrî ya Herêma Kurdistanê û Radyoya Duhokê pir alîkariya min kirin. Her wiha min nekaribû biçime Kafkasyayê. Hevalên li wê derê pir alîkariya min kirin. Min stranên kurdên ezdî yên Şengalê berhev kirin, kê piştgirî da min, min navê wan li ser xebatê nivîsand."

Hunermendên jin

Zeyneb Yaş di derbarê rola jinê ya di muzîka kurdî de jî da zanîn ku jin jî di mûzîka kurdî de xwedî roleke giring in û jinên kurd jî di warê afirîneriya hunerê de pir ked dane. Yaş got: "Di vê xebatê de jin xwedî ciheke taybet in. Min ji Elmas Muhamed, Meryem Xan, Feyziye Mihemed, Gulbihar, Nesrîn Şêrwan heta Delîlayê 15 hunermendên jin ên kurd jî di vê pirtûkê de tomar kirin û got: "Di bergên pêş de jî wê jin di vê xebatê de cihê xwe bigirin."

Mirovahiya di tuwalete dê

Bahar Büyükkaya

Tiyatroya Destarê pîrtûka Rênas Jiyan a bi navê "Di Tuwaletê de" bi lîstikeke takekesî pêşkeş dike. Derhênerê şanoyê Mîrza Metîn û lîstikvan jî Alan Ciwan e. Lîstik heta niha jî li Şermola Performansê tê pêşkeşkirin. Pîrtûka "Di Tuwaletê de" dema ku ji 2006'an hat wêşandin û vir ve bi hilbijartina mekana xwe balê dikîşenê ser xwe. Nivîskarê pîrtûkê tuwaletê wek mekaneke ku mirov bi her awayi xwe lê rehet his dike nîşandide.Lêbelê lê zêde dike û dibêje li gel ewqas qenciyên tuwaletê jî em wê genî dikin û bi bêşibakebûnê em wê kor û teng dihelin.

Me jî xwest bi lîstikvan Alan Ciwan re hevpeyvînekî pêk bînin, bandora lîstikê li ser lîstikvaniya wî û serencama vê şanoya balkeş raxin ber çavan. Lîstik niha jî li Şermola Performansê tê pêşkeş kirin.

Dixwazim bi vê pirsê destpê bikim. Dema li ser vê şanoyê min hîn nêrîn xwendin herkes ya dawî dibêje ev deq her çiqas wekî şanoyê hatibe nivîsandin jî wê nikaribe li ser dîkê bê lîstin. Lewra mirov nikare lîstikvanekî wêrek bibîne. Lê we lîstik li ser dîke pêşkeş kir û hûn lîstin. Gelo ew lîstikvanê wêrek hûn in?

Ji bilî wêrekiyekî dema me jî ev lîstik xwend û pêşî me li serê fikîrî me jî wêrekiyek li holê dît. Wê yekê gelekî bala me kişand.Rênas Jiyan ne bi wê xêmê ye ku ev lîstik were lîstin an na, ne bi wê xêmê ye. Jixwe ew jî li ser berhema xwe nivîsandiye. Û ya rastî tişta ku di vê lîstikê de bala me kişand ev wêrekî bû. Ev wêrekî li hêlekî li hêleke dî jî êşek heye li holê ku em hemû rûbirûyî wê ne. Ev însanetiya ku di nava tuwaletê de ye. Di nava virikê bi xwe de ye. Rênas Jiyan jî ev lîstik di çarçoveya tecawuzekî,destdirêjiyekî de nivîsandiye. Lêbelê tişta jê girîngtir ew e ku di tuwaletekî de derbas dibe. Û hewla me nîşandana vê qirêjiyê bixwe ye. Yanî hewla me tuneye em vê nepakbûnê vê qirêjiyê veşerin. An jî hewleke me bi wî awayî tuneye ku em xwe ji vê virikê pak bikin. Xwesteka me hewla me ew e ku em wê virikê li holê nîşan bidin ku ev heye û em hemû pê lê dikin. An jî em hemû perçeyek jê ne. Di warê lîstikvaniyê de tişta ku bala me kişand ev bû ku ev lîstikeke gelekî dijwar û bi zimanê xwe jî helbestî ye. Belkî jî ji ber li ser dîkê lîstina wê zehmet e. Bi taybetî ev zehmetiya wê li xweşiya me çû ku em bikaribin bi awayekî xwe pê bidin der an jî biserkevin. Wek atolyeyeke lîstikvaniyê bû ji bo me. Û dawiya dawî ez li ser xwe bêjim ez lîstikvanê wê me. Min xwe di nav wî gûyî de dît. Yanî ez jî parçeyekî we tuwaletê me êdî. Lêbelê ez di dawî de nîşanderê vê lîstikê me ku di vê lîstikê de ez pêşkeşî we dikim.

Çar karakterên pirtûka Rênas Jiyan hene: Xwekuj, Girîvan, Fikirdar û Bixwexweşanî. We çima ne Fikirdar ne ew kesê ku em dikarin bêjinê mazoşist Girîvan neneqand lêbelê Xwekuj? Tişta ku Xwekuj ji wan karakterên dî diweqetene/cuda dike çiye?

Lîstik bi ew e destpê dike,tişta ku wê bi hêz dike û wêrekiya wê berbiçav dike jî ew gotina pêşi ye: "Ez ê kîrê xwe jê bikim." Ev gotin ya kî ye? Ev kesê wêrek kî ye ku dest biaveje mêraniya xwe? Xwekuj bû. Ji loma me ew hilbijart. Wekî dîn jî di lîstikê de çar karakter hene lêbelê bi eslê xwe li wir dû çîrok hene. Yek çîroka Girîvan e yek jî Xwekuj e ku bi hev ve dihonin di dawiya lîstikê de.Me jî ya rastî kesê wêrek hilbijart. Ya rastî bi wê wêrekiya xwe jî Xwekuj karakterê herî herî newêrek e. Wêrekiya mezin ne ew e ku ez bêjim ez wêrekim. Xwekuj bi pifa newêrekiyê xwe wêrek kiriye.

Rênas Jiyan di hevpeyvîneke xwe de dibêje, "Ku min ji wan her çar karakteran yek hilbijartbane min ê polisê nebaş Xwekuj hilbijarta." Li gorî we di lîstikê de polîsê nebaş kî ye? Xwekuj e?

Polîsê nebaş Xwekuj, Xwekuj li wê derê ne wek karakterekiyê. A rast wek civakekiye. Dema ku min ew lîst jî min nikarîbû mîna karakterekî li ser bisekine. Ne wek karaktereki nezîkî wî bûm. Di dawiya dawî de wek civakekî bixwe bû. Mînak Bixwexweşanî ew karakterê nebaş e di wir de derbas dibe. Lêbelê Xwekuj bi ya min êdî ji karakterîzebûnê derbas bide digehîje astekê dî. Digehe dereke dî ku ne tîp û ne jî karakter e. Tişta ku bala me kişand jî ev bû. Erê em dikarin Girîvan bi çûn û hatine wî, bi giriyê wî, bi êşa wî deynin derekî welhasilew karakterekî bi wî rengî ye. Ango ew kesê ku Fikirdar bi awayekî feylesofî tiştan dibêje ew li cîhekî dî. Ew ên ku li cihekî wek karakterekî disekinin. Xwekuj ji bilî karakterekî bi ya min digehe tangeke dî. Tişta ku bala me kişand ev bû.

Mînak, Bixwexweşanî behsa seksê, şehwetê, kuştinê gelek tiştên dî yên bi vî awayî dike. Li gorî we ew jî ne pîsîtiyeke? Ne sergoyeke? An jî ne wêrekiyek e? Ji ber ku di civakeke wiha de bi awayekî berbiçav zû bi zû behsa van tiştan nayê kirin?

Belê ew jî sergoyeke. Lêbelê pîsitiya Xwekuj jê balkeştir bû. Li karakterekî bifikire an jî li bedeneke ku ne tenê xirabî, pîsî û tiştên wiha. Di Xwekuj de li hêlekî jî tiştên baş hene. Tişta ku Xwekuj bi hêztir dike ew hembêzkirina xwûşka wî bixwe ye û piştre jî tecawuzkirina wî li xwûşka wî bixwe ye. Ew tişt hêsanê ku ez bêjim ez ê halo kim halo kim.

Berî vê lîstikê tuwalet wek mekan an jî dekoreke şanoyê nehatibû bikaranîn. Ez gelekî li ser sekinîm lê min peyda nekir. We dema got 'em lîstikekî di tuwaletê de pêşkeş bikin' hûn li çi fikirîn?

A rast dema pêşî me li serê fikirî, me gelek şêweyên cur bi cur bikaranî. Ji tuwaleta qerafiskê (alaturka) heta qılozetê. Me go ka gelo kijan dikare lîstika lîstikvan hêsantir bike. An jî qadekî jê re veke ku karibe tê de xwe îfade bike. Me pêşî tiştekî wiha nedît. Wekî dî me got gelo em dikarin tuwaletekî bixwe ava bikin. Pîştre me gotê na lîstik ne li tuwaletê ye di nava tuwaletê bixwe de ye me bi wî awayî nirxand. Ji loma me xwest din ava klozetê bixwe de be. Di nava gemarî û pîsîtiyê bixwe de.

Jixwe di lîstikê de gelek kabîn hene lê di ya we de kabîneke tenê xûya dike.

Me xwest xwerûtir bê. Ne qerebalixî û gengeşiya dekorê be lêbelê qerebalixî û gengeşiya çîrokê bixwe be. Me xwest tişta ku derkeve holê çîrok û êşa me bixwe be.

Rênas Jiyan di dawiya pirtûka xwe de dibêje; "Min ev behrem ji bo bibe berhemeke avangard nivîsandiyê hem di wêjeya Kurdî de hem jî di wêjeya cîhanê de." Gelo hûn jî lîstika xwe weke lîstikeke avangard dibînin?

Ez nikarim bêjim ev lîstik lîstikeke avangard e. Te li lîstika me temaşe kir. Ji gelek hêlên şanoyê an ji, ji gelek hêlên din hatiye lîstin. Yanî di nav civakê de kijan hal û rewş hebe me xwest em xwe bigîhînin wê. Wek qerebalixiyê xûya dike lê ev civak bixwe ye. Erê belkî Rênas Jiyan di vir de daxwaziyek bi rengî kiribe lêbelê dikare weke lîstikeke absûrd an jî weke lîstikeke realîst jî were xwendin.

Min di hevpeyvîneke we de temaşe kir ku hûn li ser şanoyê wiha dibêjin: "Ji bo destpêkirina şanoyê tû sedemên min nin bûn lê min dest pê kir. Ji bo berdana şanoyê gelek sedemên min hene lê ez bernadim." Pîştî vê lîstikê hûn dikarin bêjin berdana min a şanoyê zehmettir, zortir bû.

Yanî ev lîstik ji bo min tangeke nû ye. Belê heta vêga belkî min di 15-16 lîstikan de cî girt lêbelê ev lîstik tiştekî din e. Tişta pêşî belê takekes e, yanî solo performans e. Ji bom in ceribandineke nû ye. Lêbelê ji bilî wê jî di aliyê lîstikvaniyê de jî tanga min a herî baş e. Ev tişta ku min wek lîstikvanekî motîve dike û dixwaze ez pê berdewam bikim. Û eşqa min a bixwe ya ji şanoyê re ku hêj neqediyayê û ez hêvî dikim neqede. Yanî bi vî awayî ez dikarim berdewam bikim. Lêbelê bike û neke ez nikarim bêjim hîn sedemên min gelek in ji bo berdana şanoyê. Lêbelê tiştê ku min pê vê girê dide jî hene wek vê lîstikê.

Alan Ciwan behsa xwe dike

Di sala 1983'yan de li Batmanê ji dayîk bûm. Min dibistana xwe heta lîseyê li Batmanê xwend. Heta perwerdehiya min a lîseyê jî bi awayekî ez têkîldarê şanoyê bûm. Min perwerdeya xwe ya yekem li Mala Gel wergirt. Piştre di lîstikên dibistanê de lîstim. Min bi vî awayî dest bi şanoyê kir. Di avakirina Tiyatro Asmîn,Batman Sanat Tiyatrosu de wek avakar min cî girt. Heta sala 2009an ez li wê re lîstim piştre jî ez hatim Stenbolê. Li Kurdistanê min bi TÎrkî dilîst lê li Stenbolê ez bi Kurdî dilîzim. Ev jî belkî tiştekî nexweş e lêbelê wiha bû.

Zerya Nergîs

Suzanna Barmanî:
Huner ji jan û dil derdikeve

Suzanna Barmanî ku li ber destê hunermendên wek Mihemed Şexo, Mahmud Ezîz, Seîd Yusif mezin bûye, niha jî bi îlhama wan hunermendan karê xwe berdewan dike. Suzanna ji malbatekê welatparêz û tekoşer e. Bi gotina wê 'ew bi muzîka xwe têdikoşe.'

Suzanna nêzîkî 30 sal in jiyana xwe bi muzîkê re didomîne. Di biçûkatiya xwe de bi teşwîka dayîk û bavê xwe dest bi muzîkê dike. Dê û bavê wê, her di nav tekoşîna netewî de cih girtine û dixwazin hemû zarokên wan jî herî kêm wek hobî bi muzîkê an beşên din yên hûnerê re eleqeder bibin. Bavê Suzanna Reşîdê Kurd, bi Seydayê Cegerxwîn re di damezrandina Partiya Komînîsta Suriyeyê de cih girtiye. Hingê mala wan wek navendeke çandî ye. Ji Mihemed Şexo heta Mahmud Ezîz, Seîd Yusuf ji gelek hunermendan re mazûvanî dikin. Suzanna ji zarokatiya xwe heta cîwanbûna xwe hem bi piştgiriya dayîk û bavê xwe hem jî bi naskirina van hunermendan biryara muzîsyeniyê dide û li bajarê Sofyayê, li Bulgarîstanê konservatuwarê dixwîne.

Çavkaniya xurt firerçandî ye

Bi gotina wê destpêkirina xwe ya muzîkê wiha tîne ziman: "Dê û bavê min di derbarê hemû beşên hûnerê re de gelek destek didan me. Di warê çand û hunerî de baldariyeke gelek mezin li gel wan hebû. Ez ji Efrînê me, lê li Helebê mezin bûm. Miletên ku ez bi wan re mezin bûm sûryanî, aşûrî, ermenî, kurd, çerkez û her wekê din bûn. Atmosfereke pirr germ bû. Yanê dema ku tu li kolanê derbas dibûya, te hemû rengên, rengên muzîkê guhdar dikir. Ev tişt îlham dida mirov. Mesela dema em li ber şikakekê dimeşiyan, bi hemû dengan, bi hemû çand û zimanan muzîkê dibîst. Wana dihişt ku mejiyê însan de tiştekî çêbibe."

Suzanna bandora dayîk û bavê xwe zêdetîr dikole û bal dikişîne ser bandora wan. Dibeje ku dê û bavê wê gelek xwestine ku zarokên wan hemû ji bilî xwendinê hînê bikaranîna alawekî bibin ku xwendina wan jî quwettir bibe. Suzanna wiha berdewan dike: "Zanyariya dayîk û muzîkê bibin: "Bavê min însanekî cûda bû. Ji me re pîyano anîbû malê. Ud, tembur dianî. Bixwe ne hunermend bû. Lê tekiliyên wî bi gelek hunermendan re hebû. Min gelek ji sazê hez dikir. Ez çûm kûrsa sazê û ji min re mamosteyekê ermenî anîn. Wextê me di nav xebatên çandî de derbas dibû û em nêzîkê zimanê xwe dibûn. Me bi diwana Cegerxwîn, bi stranên Şivan û yê Eyşe Şanê ve dest bi hunerê kir. Li Helebê xwendina kurdî qebûl nedikirin. Muzîk bêhtir erebî bû. Bi zimanê kurdî min nedikariya li wir xebatê bikim. Astengiyan derdixistin û ez jî neçar derbasê Ewropayê bûm."

"Di muzîka min de baharata kurdî heye"

Suzanna li Ewropayê êdî dikare hunera di dilê xwe de pêkbîne. Ew şêweya muzîka xwe wek "muzîka nû" bi nav dike: "Ciwan an kal hemû dikarin guhdarî li muzîka min bikin û jê hez bikin. Di hemû temenan de dikarin guhdari li muzîka min bikin. Zarok jî, kal jî, yên navsere jî dikarin guhdariya muzîka min bikin. Sed salên din jî ew muzîk wenda nabe. Otantîk û muzîka min li pêş e. Modern e û bi koka kurdî ve girêdayiyê. Şêweyeke din ya modern heye ku hîç koka kurdî tê de nîne. Yanê baharatê kurdî tê de nîne. Ez di muzîka xwe de tamê kurdîtiyê tê de naşkînim."

'Di muzîka mişextiyê de xewnek heye'

Suzanna ji ber sedema kurdî ku nikare hunera xwe pêşbixe diçe Ewropayê. Jiyan û têgîştina xwe ya Ewropayê wiha tîne ziman: "Li vê derê gelekî dûrî welat em dikarin bi awayekê azad, xebatên xwe bikin. Di tekstê de azadî, di belavkirinê de azadî heye. Mirov wek kesekî kurd bi hêsanî dikare hunera xwe bi azadî pêşbixe û bixebite. Ev rêyekê, derîyekê pir fireh e. Ez tevlî konserên swêdiyan dibim. Konserên wiha zengîntir dibin. Hinek hene li dûrî welat in, dûrî klasîkên welatî n. Ev ne baş e. Gerek e em bi îmkanên vir, muzîka xwe geş bikin. Gerek e armanc ev be. Di muzîka mişetxiyê de xewnek heye. Dema tu guhdarî hunermendên dûrî welat dikî, her tim tê de hesret heye. Muzîka wan an gelek bi huzun yan jî gelek bihêz e. Însan bîra welatê xwe bike û ev hesret bixwe muzîkê xurt dike. Lê mixabin welatê me de serbestiya tekstan nîne. Lazim e gotinekê bê hedef be. Yanê huner pir tê çerşefkirin. Wextê azad be, huner ji jan û dil derdikeve."

"Muzîka kurdî wek deryayê ye"

Suzanna di derbarê pirsgirêkên hunermendên kurd yên li Ewropa jî dibêje ku gerek e rengê kurdîtiyê bêhtir di nav muzîka wan de hebe. Suzanna wiha diaxive: "Dijminên me, çar perçeyê welat muzîka me kirine malê xwe. Wek çanda xwe didin nîşan. Em vê tiştê vegerînin ku muzîka kurdî wenda nebe. Gelekê grîng e. Muzîka nû ne xelet e, lê hewce ye muzîka me bêhtir bi çanda me ve girêdayî be. Gerek e guhdarvan bizanibe ku tu kurd î. Muzîka kurdî rengekê cuda ye. Lazim e neyê jibîrkirin. Yanê muzîka me wek deryayeke, gerek e em vê yekê bidin nîşan."

> Suzanna nêzîkî 30 sal in jiyana xwe bi muzîkê re didomîne. Di biçûkatiya xwe de bi teşwîka dayîk û bavê xwe dest bi muzîkê dike. Ew dibêje 'muzîka nû ne xelet e, lê hewce ye muzîka kurdî bêhtir bi çanda kurdî ve girêdayî be. Gerek e guhdarvan bizane ku hunermend kurd e. Muzîka kurdî rengekê cuda ye.'

Strana Dergûş'ê ji bo Alan Kurdî çêkiriye

Zorakê kurd Alan Kurdî dema ku tevî dayik û brayê xwe li Derya Spî li qeraxa Bodrumê di qezayekî de jiyana xwe ji dest da, dilê hemû kurdan şewitandibû. Suzanna jî bi mirina Alan gelek êşiya ye. Ew dibêje dema ku wê wêneyê Alan dîtiye li ser wî stranekê bi navê Dergûş amade kiriye: "Dema min wêneyê wî dît. Yekser hêstekê bi min re çêbû. Ku nivîstiye li ber avê. Ji bedela pêlê ku nehatiye li ser wî, divêyabû destê dayika wî bihata ser. Ew bi dengê pêlê razaye. Min stranekî bi navê Dergûş ji Alan re çêkir. Tiştekî wisa hat ber çavên min: Alan ku li ber avê diraza. Wekê xewnekê xwe dibîne, strana ku min ji wî re danî, de ew xewnek xweş dibîne. Av bûye destê dayîk û bavê wî. Tîrêja rojê ji wî re dibe heval û birayên wî."

Suzanna demekê nêz de sînglekê amade dike. Tê de strana Dergûşê yê ji bo Alan amade kiriye jî heye. Di albûma wê de 3 stranên nû hene. Suzanna ji bo kurê xwe yê mezin jî sînglekê amade kiriye: "Ez kurd im. Gelek girîng e ku tu mîrasek ji zarokên xwe re bihêlî. Ez bi xebatên xwe her tim kurdî dijîm. Û dixwazim ew jî wek min di nav muzîkê de bin. Bila di jiyana xwe de kurdî wenda nekin. Zarokê min hemû muzîsyen in. Min wek dayîk û bavê xwe kir. Wan mîrasek çawa ji min re hiştin min jî wisa kir."

'Dengbêjên nemir îlham dan min'

Suzanna di derbarê dengbêjên ku di jiyana wê de gelek bi wan re danûstanê di derbarê muzîkê de kiriye de jî dibêje wan kesan bûne îlham ji bo wê. Suzanna dibêje ku gelek bandora wan li ser hûnera wê heye: "Min bi Mihemed Şêxo re gelek caran stranan got, lê nehatine belavkirin. Ew dihat mala me û me bi hevre stranan digot. Dîsa dengbêjên din jî wisa. Baldariya min ya li ser muzîkê bi saya wan bû." Suzanna balê dikşîne dewlemendiya muzîka kurdî û dibêje gerek e muzîka kurdî neyê wendakirin: "Ne tiştekî wisa, hema çawa be tu derxînî. Îro em li Ewropa ne, hûnera me nasnameya me xurt dike. Nasnameya kurdî di hemû beşên hunerê de bêhtir geş dibe. Armanc bi pêşkeftina muzîkê re geşbûna miletê me ye. Çanda miletê kurd ku were belavkirin û dinya binase ku wenda nebûye."